

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมในการนำเสนอข่าวชุมชนกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดิน จังหวัดลำพูน เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรม” นี้ เป็นการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) จากข่าวกรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาที่ดินใน จังหวัดลำพูน โดยดูเนื้อหาเปรียบเทียบกันระหว่าง 2 สื่อ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ กับสำนักข่าว ประชาธรรม และใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ประกอบการวิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้ เพื่อตอบคำถามนำวิจัยว่า

1.วาทกรรมข่าวเกี่ยวกับกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดินในจังหวัดลำพูน ที่ปรากฏใน หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรมมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อกระบวนการเลือกสรร การกำหนดเนื้อหาในการนำเสนอ ข่าวกรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินจังหวัดลำพูนของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชา ธรรม

เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลความเป็นมา ของเหตุการณ์ปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นที่จังหวัดลำพูน เพื่อให้ผู้อ่าน และผู้ที่สนใจได้ทราบถึงสาเหตุ ของความขัดแย้ง และเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น ดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมาของกรณีความขัดแย้งเรื่องที่ดิน จังหวัดลำพูน¹

ในช่วงปี พ.ศ.2528 มีการเริ่มต้นโครงการเร่งรัดเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินของกรม ที่ดิน โดยดำเนินการภายใต้การสนับสนุนด้านเงินทุนจากธนาคารโลก โครงการนี้มีระยะเวลา ดำเนินการ 4 เฟส รวม 20 ปี (พ.ศ.2528-2548) ซึ่งสมมุติฐานของการมีโฉนดที่ดินคือ การสร้าง ความมั่นคงในการถือครองที่ดินของเกษตรกร อันจะนำไปสู่แรงจูงใจในการผลิต โดยการนำโฉนดที่

---

¹ สรุปรายงานเหตุการณ์สำคัญโดยสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ซึ่งรายงานผ่านสำนัก ข่าวประชาธรรม

ดินไปกู้เงินมาลงทุนในการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ขายได้ราคาดี มีเงินใช้ และหายจนในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง โฉนดที่ดินคือ การสร้างตลาดที่ดินให้เกิดขึ้นในชนบท เป็นการแปลงที่ดินให้เป็นสินค้า ที่ดินถูกปั่นราคาขึ้นไป ทำให้เกิดการกว้านซื้อที่ดินอย่างมหาศาลขึ้นในภาคเหนือ โครงการบ้านจัดสรร สวนเกษตร สนามกอล์ฟ รีสอร์ท เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก

ช่วงปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา จังหวัดลำพูนเป็นพื้นที่แรกๆ ในการเร่งรัดออกโฉนดที่ดินในเขตภาคเหนือ ขบวนการกว้านซื้อที่ดินโดยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลอย่างน้อย 4 กลุ่ม (ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน/เจ้าหน้าที่กรมที่ดิน/นายหน้าค้าที่ดิน/นายทุน) นำเอาที่ดินสาธารณประโยชน์ไปออกเป็นโฉนดที่ดิน โดยปกติแล้วนั้น ที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ อำนาจในการดูแลตามกฎหมายจะอยู่ในความรับผิดชอบของนายอำเภอประจำท้องที่ แต่นายอำเภอมักมอบอำนาจให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันเป็นผู้ตรวจสอบว่ามีการออกโฉนดที่ดินทับที่สาธารณประโยชน์หรือไม่

เนื่องจากอำนาจในการซื้อขายอยู่ที่บุคคลเดียว จึงส่งผลให้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในหลายหมู่บ้านถูกนำไปออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี มีบางหมู่บ้านที่ได้เริ่มต่อสู้เอาที่ดินคืน เช่น บ้านหนองเขียด ดงขี้เหล็ก ศรีเตี้ย ท่ากอม่วง หนองสูง แต่กระนั้น มีเพียงหมู่บ้านเดียวคือ สันปูเลย ที่ชาวบ้านสามารถคัดค้านการออกโฉนดพื้นที่สาธารณะ 3,200 ไร่ไว้ได้ แต่ก็ต้องแลกกับการสูญเสียผู้นำกลุ่มหนุ่มสาวซึ่งถูกยิงเสียชีวิต 1 ราย

อีก 3 ปีต่อมา ชาวบ้านที่ศรีเตี้ยซึ่งเป็นหมู่บ้านข้างเคียงได้ริ้วรื้อของนายทุนที่ล้อมที่สาธารณะเอาไว้ และมีการร้องเรียนให้ราชการตรวจสอบการออกโฉนด การเข้ายึดที่ดินของชาวบ้านค่อยๆ ขยายตัวออกไปสู่หมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากนายทุนได้ปล่อยที่ดินให้กร้างมาเป็นเวลานาน และยิ่งเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โครงการจัดสรรที่ดินขายล้มเหลว บรรดานายทุนเริ่มถอนตัวออกจากพื้นที่ จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านได้รวมตัวกันเอาที่ดินสาธารณประโยชน์คืนมา และบางหมู่บ้านก็ได้เข้าไปทำกินในที่ดินที่ถูกทิ้งร้างไว้

ในระยะก่อนปี พ.ศ.2544 ชาวบ้านในหลายหมู่บ้านได้ดำเนินการเรียกร้องให้ส่วนราชการและรัฐบาลเข้ามาแก้ไขปัญหานายทุนออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย (โฉนดที่

ดิน/น.ส.3ก./ส.ป.ก.4-01) โดยบางหมู่บ้านได้ข้อยุติแล้วบางส่วน แต่ราชการไม่ได้ดำเนินการต่ออาทิเช่น

หลายพื้นที่ที่บ้านศรีเตี้ย บ้านหนองสูง บ้านหนองเขียด และบ้านเวียง ตรวจสอบพบว่า มีการออกโฉนดและออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เพิกถอนทั้งที่มีการร้องขอ

ปี พ.ศ.2544-2545 ชาวบ้านได้เปิดการเจรจากับผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูนอย่างเป็นทางการ จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมแก้ไขปัญหาที่ดิน ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในจังหวัดลำพูน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ป่าไม้จังหวัด นายอำเภอ และมีชาวบ้านเป็นกรรมการในสัดส่วนที่เท่ากัน

คณะกรรมการได้ตรวจสอบเอกสารสิทธิในหมู่บ้านต่างๆ สรุปความคืบหน้าได้ว่า

บ้านไร่ตง ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง มีการออก น.ส.3ก. โดยมิชอบ 31 แปลง เนื้อที่ 300 ไร่ และไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ อีก 126 ไร่ ส่วนบ้านดงขี้เหล็ก บ้านท่ากอเม้ง บ้านหนองเขียด และบ้านหนองสูง อ.บ้านโฮ่ง นั้น ที่ดินที่ร้องเรียนเป็นที่สาธารณประโยชน์

อย่างไรก็ดี สำหรับหมู่บ้านที่เหลือนั้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบต่อไปให้เสร็จสิ้นตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้เร่งรัดให้คณะกรรมการทำงานให้ลุล่วง ปัญหาส่วนใหญ่จึงยังไม่ได้รับการแก้ไข

ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2545 ชาวบ้านในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ได้เข้าร่วมกับสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) เจรจากับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการถือครองที่ดิน 3 รัฐมนตรี ประกอบด้วย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายสมบัติ อุทัยสง่า รับผิดชอบกรรมที่ดิน) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รับผิดชอบสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (นายวราเทพ รัตนากร รับผิดชอบกรมธนารักษ์) มีข้อตกลงที่สำคัญ คือ

1. ตั้งคณะทำงานศึกษาผลกระทบกฎหมายให้นักลงทุนต่างชาติเช่าที่ดินในระยะยาว
2. ตั้งคณะทำงานยกร่างกฎหมายภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า กฎหมายคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และทบทวนกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

3. ตั้งคณะทำงานปฏิรูปที่ดินพื้นที่ 23 จุด ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และลำพูน

ต่อมา วันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2545 ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เรื่องการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) โดยลงมติให้ใช้หลักเมตตาธรรมและนิติธรรมควบคู่กันในการแก้ไขปัญหาที่ดิน เนื่องจากรัฐบาลมีความตั้งใจแก้ปัญหาคนจนอย่างแท้จริง แต่ต้องไม่ทำให้กติกากลับมาเสียหายน และมิตินี้ขอให้นำมาตั้งคณะกรรมการติดตามแก้ไขปัญหาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ และเครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือ

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2545 มีมติคณะรัฐมนตรีออกมาอีก เรื่องหลักการและแนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง โดยนายกรัฐมนตรีได้เสนอให้ผู้ว่าราชการ และผู้บัญชาการตำรวจในระดับจังหวัดดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อกลุ่มที่ใช้ความรุนแรง ทำผิดกฎหมาย เช่น บุกรุกที่ดินรัฐและเอกชน ตามที่เกิดขึ้นในบางจังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งมตินี้ออกมาอย่างเป็นทางการในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2545

ลำดับสถานการณ์การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐต่อชาวบ้าน

-30 เมษายน 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจกว่า 300 นาย ล้อมจับชาวบ้านจำนวน 2 คน บ้านดงขี้เหล็ก ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน ขอให้บุกรุกที่ดิน ตำรวจคัดค้านการประกันตัว จนเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2545 นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว. จ.อุบลราชธานี ใช้ตำแหน่งประกันตัว

-10, 17 พฤษภาคม 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมชาวบ้านหนองเขียด ต.หนองปลาทราย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน จำนวน 2 คน ในข้อหาบุกรุกที่ดิน ตำรวจให้ประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวน

-21 พฤษภาคม 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจกว่า 200 นาย ล้อมจับชาวบ้านแพะใต้ หมู่ที่ 7 ต.หนองล่อง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน จำนวน 7 คน ข้อหาบุกรุกที่ดิน เป็นผู้หญิงจำนวน 1 คน และคนป่วย 2 คน ซึ่งป่วยเป็นโรคเอสแอลดี (โรคพุ่มพวง) และมีอาการทางประสาท ต่อมาชาวบ้านได้ประกันตัวผู้ป่วย แต่ตำรวจได้อายัดตัวไว้ และเพิ่มข้อหาบุกรุกที่ดินให้ชาวบ้านอีก 22 คดี ทั้ง 7 คน

-22 พฤษภาคม 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนกว่า 300 นาย พร้อมกับนายทุน ได้ใช้กำลังเข้ารื้อถอนต้นลำไย พืชสวนครัว และเผาทำลายเพิงพักของชาวบ้านจำนวน 3 หมู่บ้าน ในเขต อ.ป่าซาง เนื้อที่กว่า 445 ไร่

-29 พฤษภาคม 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจกว่า 100 นาย พร้อมนายทุน ใช้กำลังเข้า รื้อถอนต้นลำไย พืชสวนครัว และเผาทำลายเพิงพักของชาวบ้านจำนวน 2 หมู่บ้าน ในเขต อ. ป่าซาง เนื้อที่กว่า 100 ไร่

-28 มิถุนายน 2545 เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมชาวบ้าน อ.บ้านโฮ้ง 4 ราย

สรุปสภาพปัญหาล่าสุดกรณีที่ดิน จังหวัดลำพูน ได้ดังนี้

บ้านศรีเตี้ย บ้านท่าหลุก และบ้านแพะใต้ นายทุนออกโฉนดทับที่ดินสาธารณะ ประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน, บ้านดงขี้เหล็ก บ้านหนองเขียด และบ้านท่ากอม่วง นายทุนออกโฉนดที่ดินทับที่ดินสาธารณะประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน และพื้นที่โครงการจัดสรรหนองปลาชวย, บ้านหล่ายแก้ว และบ้านพระบาท นายทุนกว้านซื้อที่ดินแล้วปล่อยให้ร้างไว้, บ้านไร่ดง และบ้านนครเจดีย์ นายทุนออก น.ส.3ก. โดยมีขอบด้วยกฎหมาย, บ้านโป่งรุ และบ้านสันป่าฮัก ออก ส.ป.ก.4-01 โดยมีขอบด้วยกฎหมายให้นายทุน และทิ้งที่ดินให้รกร้างเปล่า, บ้านหนองสูง นายทุนออกโฉนดที่ดินทับที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สาธารณะประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน พื้นที่โครงการจัดสรรที่ดินหนองปลาชวย และโครงการพระราชดำริลุ่มน้ำแม่ปิง, บ้านเวียง นายทุนออกโฉนดที่ดินทับหนองน้ำสาธารณะประโยชน์, บ้านสันห้างเสือ นายทุนทิ้งที่ดินให้รกร้าง ศาลสั่งยึดที่ดิน, สูดท้าย บ้านไร่กอคำ นายทุนออกโฉนดที่ดินโดยมีขอบด้วยกฎหมาย ออกทับที่ดิน ส.ป.ก. ลำห้วย และพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 35%

ตอนที่2 ข้อมูลประวัติเบื้องต้นของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และสำนักข่าวประชาธรรม

เพื่อให้การวิเคราะห์ข่าวกรรม เปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรมในงานวิจัยนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลประวัติเบื้องต้นของทั้งสองสื่อ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับองค์กร รวมถึงได้ทราบนโยบายต่างๆ ในการนำเสนอข่าวขององค์กรด้วย ดังต่อไปนี้

1.ข้อมูลเบื้องต้นของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2513 โดยการร่วมลงทุนระหว่างบรรจบ ลิ้มจรรยา, สงวน เกาะสุวรรณ, พิทักษ์ อินสุวรรณ และได้มอบหมายให้บรรจบ ลิ้มจรรยา รวบรวมพรรคพวกเพื่อนฝูงในวงการหนังสือพิมพ์เวลานั้น ประกอบด้วยสุเทพ เหมือนประ

สิทธิเวช, โดม แดนไทย และสนั่น อ่างรัตน์ สำหรับชื่อหนังสือพิมพ์ “ไทยนิวส์” มาจากคำว่า “ไทย” จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ผสมกับคำว่า “นิวส์” ซึ่งมาจากชื่อของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เนื่องจากบรรจบ ลี้มัจจุญ มีความชื่นชมต่อหนังสือพิมพ์สองชื่อฉบับนี้เป็นพิเศษ

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ออกวางจำหน่ายฉบับแรกในวันที่ 4 สิงหาคม 2513 โดยเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้ชื่อว่า โยนกยุคไทยนิวส์ เนื่องจากในสมัยนั้นการขอหัวหนังสือพิมพ์ใหม่เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จึงต้องขอชื่อหัวหนังสือพิมพ์เก่า “โยนก” มาห้อยท้าย “ยุคไทยนิวส์” โดยพิมพ์ขนาดมาตรฐานหนังสือพิมพ์รายวันทั่วไปแต่แรกเริ่มด้วย 4 หน้า ฉบับละ 25 สตางค์ และเพิ่มหน้าขึ้นราคาเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันมี 16 หน้า พิมพ์สี่สีปกหน้า-หลังราคา 5 บาท

ในยุคแรกๆ ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้น ต้องผ่านมรสุมต่างๆ นานัปการ เช่นในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาล้อมโรงพิมพ์ เนื่องจากก่อนหน้านั้นหนังสือพิมพ์ลงข่าวตำหนิผู้นำในเวลานั้น (จอมพลถนอม กิตติขจร, จอมพลประภาส จารุเสถียร และ พ.ท.ณรงค์ กิตติขจร (ยศในขณะนั้น)) ไว้มาก แต่ในค่านั่นเองเมื่อกลุ่มผู้นำมีแถลงการณ์ออกจากตำแหน่ง ตำรวจจึงได้กลับไป หลังจากนั้นหนังสือพิมพ์โยนกยุคไทยนิวส์ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็นหนังสือพิมพ์ “ไทยนิวส์” อย่างสมบูรณ์

จากนั้นไม่นานหนังสือพิมพ์ถูกโจมตีจากนักศึกษาบางกลุ่มว่า รับเงินจาก ซี.ไอ.เอ. เพราะกำลังอยู่ในช่วงขยายโรงพิมพ์ ชื่อแทนพิมพ์ใหม่ จนครั้งหนึ่ง มีนักศึกษากลุ่มหนึ่งเดินขบวนมาจะเผาโรงพิมพ์ จึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเฝ้า

ต่อมาในช่วงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 หนังสือพิมพ์ถูกสั่งปิด และถูกกล่าวหาจากผู้มีอำนาจในยุคนั้นว่า รับเงินมาจาก เค.จี.บี. เพื่อชื่อแทนพิมพ์ใหม่

หลังจากนั้น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ก็ต้องเผชิญกับการแข่งขันกับสื่ออื่นในช่วงปี 2522 ซึ่งนับได้ว่า เป็นยุคทองของวงการหนังสือพิมพ์รายวันจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีการออกหนังสือพิมพ์รายวันมากมายถึงประมาณ 7-8 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ หนังสือพิมพ์ระมิงค์ หนังสือพิมพ์นครพิงค์ หนังสือพิมพ์ถิ่นไทย หนังสือพิมพ์เชียงใหม่เดลี หนังสือพิมพ์ประชากร หนังสือพิมพ์ล้านนา แต่ต่อมาหลายฉบับก็ต้องปิดตัวเองลง เพราะไม่สามารถทนต่อระบบรายได้น้อยค่าใช้จ่ายสูงได้

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าต้องประสบกับความยากลำบากมากมาย แต่ด้วยใจรักและทุ่มเทให้กับหนังสือพิมพ์ บรรจบ ลี้มัจจุญ

จึงได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว จนสามารถผ่านพ้นไปได้ รวมทั้งการไม่ยอมนิ่งเฉยอยู่กับที่ มีการปรับปรุงคุณภาพต่างๆ ของหนังสือพิมพ์อยู่ตลอดเวลา เริ่มจากพิมพ์ด้วยระบบบ่อนมือ เปลี่ยนเป็นระบบแท่นลม แต่ก็ยังใช้ตัวเรียงและบล็อกแม่พิมพ์เช่นที่เคยทำมา ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงระบบการพิมพ์เป็นระบบออฟเซ็ท ซึ่งยังคงใช้พนักงานเรียงตัวอักษรเช่นเดิม แต่ก็ทำให้ภาพคมชัดขึ้น กระทั่งมาในปี 2530 การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของไทยนิวส์ก็เกิดขึ้น มีการเริ่มใช้ระบบเรียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อความรวดเร็วและรูปเล่มที่สวยงามกว่าเดิมมาก และเมื่อหนังสือพิมพ์ส่วนกลางหันมานิยมทำหนังสือพิมพ์รายวันสี่สี บรรจบ ล้มจรรยา ก็ได้สั่งให้ดำเนินการทำหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์สี่สีทุกวัน แม้ต้องยุ่งยากและเพิ่มต้นทุนในการผลิตสูงชันกว่าเดิม ดังที่ครั้งหนึ่งบรรจบเคยกล่าวไว้ว่า "การทำหนังสือพิมพ์เราจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่ได้ เพราะมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ทั้งกับตัวเองและฉบับอื่น อย่างเช่น เรื่องคุณภาพของรูปที่ลงตีพิมพ์ในไทยนิวส์ วันไหนไม่ชัด ผมดำเหล็กสมาชิกประจำถ้าไม่ได้รับหนังสือพิมพ์แม้วันละรายเดียว ก็ให้มาเตะหรือเขกหัวผมจะดีกว่า"²

สำหรับตลาดของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้น เริ่มแรกตีวงแคบอยู่เพียงพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ แต่หลังจากออกวางจำหน่ายได้เพียงไม่กี่ปี บรรจบ ล้มจรรยา ก็ขยายพื้นที่วางจำหน่ายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน พะเยา เป็น 17 จังหวัดภาคเหนือในปัจจุบัน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ อุทัยธานี โดยมีนักข่าวประจำอยู่ทุกจังหวัด สำหรับจุดมุ่งหมายต่อไปของไทยนิวส์ คือ มุ่งสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในอนาคตเป้าหมายที่วางไว้คือ วางจำหน่ายให้ได้ทั่วประเทศ

ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ได้ก้าวขึ้นสู่อันดับที่ 34 โดยมีบริษัทบรรจบ-ประพิน ล้มจรรยา จำกัด เป็นเจ้าของ นายมนต์ชัย เทศะแพทย์ เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นายอินสมปัญญาโสภาก เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ และมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 56 ถนนสามล้าน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 โทรศัพท์ 0-5327-7252-4 โทรสาร 0-5327-7255

แนวนโยบายของหนังสือพิมพ์

² พรศักดิ์ เหล่ากิจไพศาล, "ตำนานหนังสือพิมพ์ไทย "ไทยนิวส์" ยักษ์ใหญ่แห่งภาคเหนือ," สื่อมวลชนปริทรรศน์ 3 (เมษายน-มิถุนายน 2531): 56-61.

สำหรับรูปแบบของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์รายวัน บรรจบ ล้มจตุรย์ ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ซึ่งล่วงลับไปแล้ว ได้วางนโยบายหลักไว้ว่า ข่าวสารข้อมูลส่วนใหญ่จะต้องเป็นข่าวสารในภาคเหนือให้มากที่สุด และรับใช้สังคมภาคเหนือบนรากฐานของความถูกต้องอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ดังนั้นจึงจะไม่เห็นข่าวสารต่างประเทศ ข่าวสารจากจังหวัดในภาคอื่นๆ ข่าวสารกีฬา ระดับชาติ เว้นแต่ว่าในข่าวสารนั้นๆ เป็นที่สนใจของพี่น้องประชาชนคนภาคเหนือ มีคนภาคเหนือเข้าไปมีส่วนร่วมในข่าวสารนั้นๆ

จุดมุ่งหมายในการนำเสนอข่าวของไทยนิวส์ คือนำเสนอข่าวทุกข่าวต่อประชาชน ยกเว้นข่าวที่ขัดต่อศีลธรรม ประเพณี ความเป็นจริง ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ข่าวที่นำเสนอส่วนใหญ่จะเป็นข่าวใกล้ตัวในท้องถิ่นมากที่สุด มักเป็นข่าวชาวบ้าน เช่น ข่าวอาชญากรรม ภัยธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนข่าวในส่วนกลางนั้น ต้องเป็นข่าวที่มีความสำคัญจริงๆ จึงจะนำเสนอ เช่น ข่าวการปฏิวัติรัฐประหาร ลอบยิงบุคคลสำคัญ เหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ

ในส่วนของนโยบายเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กรนั้น บรรจบเคยกล่าวไว้ว่า “การบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้คนดีมีความสามารถไว้กับเรา นั้น เราต้องคำนึงถึงภูมิประเทศ พื้นที่ชนบทธรรมนิยม ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อเข้าใจจิตวิทยาของคนได้ง่าย แม้ว่าจะมีทุนน้อย มีเงินน้อย แต่เรามีความเข้าใจคนของเรา รู้จักถนอมน้ำใจ และให้โอกาสเขาในการฝึกฝนอบรม พร้อมกับการเอาใจใส่ และสวัสดิการบ้างเล็กน้อย เราก็จะสามารถผูกมัดและรักษาคนดี มีความสามารถให้อยู่ทำงานกับเราด้วยความเต็มใจ”³

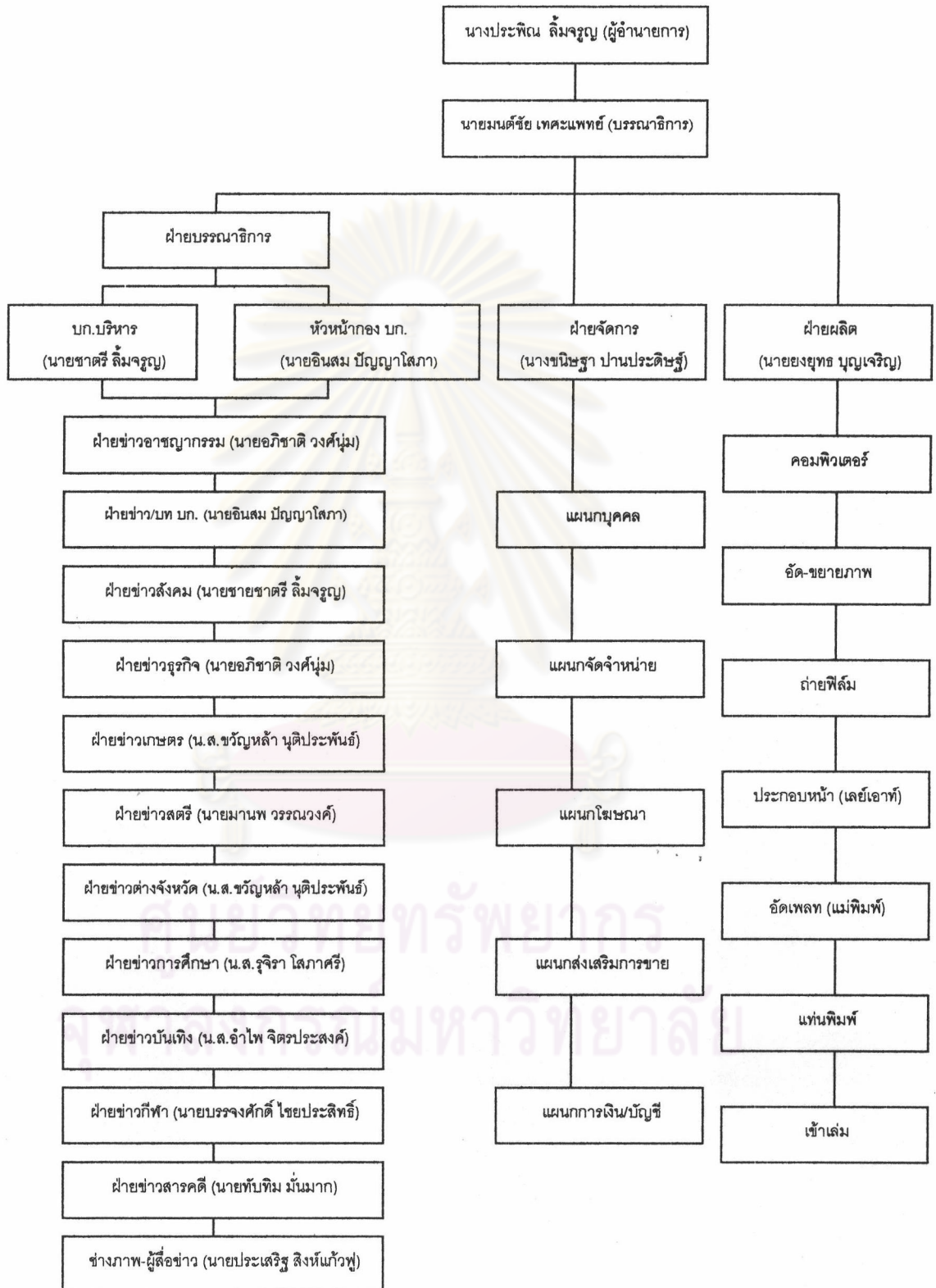
จุดยืนของหนังสือพิมพ์ มีส่วนช่วยให้ธุรกิจหนังสือพิมพ์ก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะจะได้รับการต้อนรับ ความเชื่อถือจากประชาชน หรือแม้กระทั่งจากผู้ประกอบการค้าที่จะมาลงโฆษณา ซึ่งไทยนิวส์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการแสดงจุดยืนที่เด่นชัด เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจหนังสือพิมพ์ดีขึ้น

ไทยนิวส์ถือว่า การแสดงจุดยืนที่แท้จริงอย่างสม่ำเสมอตลอด 33 ปีมานั้น เป็นผลสำเร็จอันยิ่งใหญ่และเป็นความภาคภูมิใจที่สามารถทำได้ดีมาก ตลอดทั้งความเที่ยงธรรมไม่เอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ข่าวสารที่รวดเร็ว แม่นยำ ถูกต้อง รักษาผลประโยชน์ของทุกๆ ฝ่าย โดยเฉพาะของบ้านเมือง ท้องถิ่น และประชาชน

³ มงคล สมบุญตัน, “ปัญหาหลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น,” สื่อมวลชนปริทรรศน์ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2531): 67-72.

ตารางที่ 4.1 แสดงแผนผังการจัดองค์กรของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

2. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสำนักข่าวประชาธรรม

สำนักข่าวประชาธรรมได้ถูกจุดประกายขึ้นโดยกลุ่มนักคิด นักพัฒนาเอกชน และนักกิจกรรม ในช่วงปลายปี 2542 อันเนื่องมาจากภาคประชาชนประสบปัญหาอุปสรรคครั้งแล้วครั้งเล่าในการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เรื่องราวปัญหาผลกระทบในชนบท ต่อคนจนและผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถแทรกพื้นที่สื่อได้ เพราะภาครัฐและธุรกิจได้ยึดครองพื้นที่สื่อไปจนหมดสิ้น

ความพยายามในการช่วงชิงพื้นที่สื่อทำได้เป็นครั้งคราว หลายครั้งต้องเป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งรุนแรง สื่อมวลชนจึงจะสนใจติดตามทำข่าว ยิ่งไปกว่านั้นสื่อมวลชนบางส่วนยังเป็นเครื่องมือของรัฐปิดเบือนข้อเท็จจริงอยู่เนืองๆ เช่น กรณีการชุมนุมประท้วงของสมัชชาคนจน มักจะถูกโจมตีอยู่บ่อยๆ ว่า ได้รับเงินต่างชาติบ้าง มีผู้ชักใยอยู่เบื้องหลังบ้าง ในขณะที่ภาคประชาชนไม่มีโอกาสอธิบายต่อสังคมเพราะไม่มีสื่ออยู่ในมือ ทำให้ชนชั้นกลางซึ่งอยู่ห่างไกลปัญหายากที่จะเข้าใจปัญหาอันสลับซับซ้อนได้

ข้อจำกัดของสื่อมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยให้เอเจนซีโฆษณา มีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาของสื่อ ทำให้ผู้สื่อข่าวบางส่วนที่มีความสนใจในการติดตามข่าวสารภาคประชาชนไม่สามารถลงพื้นที่ทำข่าวได้ ภาคประชาชนจึงต้องทำงานหนักเพื่อจะสื่อสารข่าวสาร ข้อเท็จจริงให้สังคมรับรู้

ท่ามกลางทิศทางการพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร วิกฤตสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม การก่อตั้งสำนักข่าวประชาธรรม จึงเป็นความพยายามอีกเยื่อหนึ่งของภาคประชาชน โดยหวังว่าการรวมตัวของภาคประชาชนในการกำหนดทิศทางข่าวสาร นำเสนอข้อเท็จจริงต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ภาคประชาชนสามารถสร้างความเข้าใจขยายฐานแนวร่วมพันธมิตรได้ อันจะเป็นพลังผลักดันทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ ประธานกรรมการสำนักข่าวประชาธรรมได้แสดงเหตุผล "ทำไมจึงต้องมีสำนักข่าวภาคประชาชน" ไว้ในเอกสารแถลงข่าวของสำนักข่าวประชาธรรมว่า

1. อุบัติเหตุกรรมและความเคลื่อนไหวต่างๆ ของประชาชนโดยเฉพาะระดับรากหญ้า ไม่ค่อยได้รับการรายงานแก่สาธารณชนจากสื่อกระแสหลัก 3 สิ่งที่ขาดหายอย่างเห็นได้ชัด คือ

1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนไม่ปรากฏเป็นข่าว ทำให้เมื่อมีการตัดสินใจนโยบายสาธารณะในด้านใดๆ จึงมักเป็นการมองการแก้ปัญหาด้านเดียวเสมอ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนระดับรากหญ้าอย่างกว้างขวาง

1.2 แท้จริงแล้ว ประชาชนระดับรากหญ้าได้เคลื่อนไหวแก้ปัญหาที่ตนเผชิญอยู่ตลอดมา ทั้งโดยการจัดองค์กรให้เห็นเด่นชัด และทั้งโดยดำเนินการเป็นอิสระในแต่ละครอบครัวหรือชุมชน แต่สาธารณะไม่ค่อยได้รู้เรื่องเหล่านี้ เพราะสื่อกระแสหลักไม่รายงาน

1.3 ข่าวที่เราได้รับทุกวันนี้ คือการตอบโต้ของมุมมองที่ต่างกันระหว่างกลุ่มต่างๆ แต่น่าสังเกตว่า ไม่เคยมีมุมมองของชาวบ้านระดับล่างๆ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่

2. มีความสำคัญมานานแล้วว่า จำเป็นต้องทำ 3 สิ่งทีกล่าวข้างต้นนั้นให้แพร่หลายในสื่อ

3. ในประเทศไทย หรือในโลกทุกวันนี้ กลุ่มคนที่เป็น "ผู้กระทำ" ทำให้เกิดข่าวหรือความเคลื่อนไหวที่มีความสำคัญแก่คนทั่วไป ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะรัฐและบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่อีกแล้ว ภาคประชาชนกลายเป็น "ผู้กระทำ" ที่มีความสำคัญมากขึ้น

ฉะนั้น การตั้งสำนักข่าวประชาธรรมเพื่อป้อนข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในภาคประชาชน จึงไม่ได้เป็นการช่วยให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้เท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้สื่อกระแสหลักเองสามารถปรับตัวเพื่อเข้าถึงภาคประชาชน ซึ่งตรงจุดนี้มีความสำคัญมาก

ขณะเดียวกันการก่อตั้งสำนักข่าวประชาธรรม ยังต้องการให้ภาคประชาชนทุกสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ โดยการระดมทุนและถือหุ้นสำนักข่าว ผู้ถือหุ้นทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งข่าวสารภาคประชาชนร่วมกัน มิใช่เพียงแค่การลงหุ้นเท่านั้น

ตารางที่ 4.2 แสดงแผนผังการจัดองค์กรของสำนักข่าวประชาธรรม

@@ กรรมการผู้จัดการ ทำหน้าที่บริหารจัดการ และดูแลด้านกิจกรรมพิเศษ

กรรมการบริหาร ทำหน้าที่ดูแลแนวทางการทำงาน และการดำเนินการ

บรรณาธิการ ทำหน้าที่ในการผลิตข่าวและข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางของสื่อ ระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับสำนักข่าวประชาธรรม

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
<p>1.นโยบาย-จุดยืน</p> <p>-ข่าวสารข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข่าวสารในภาคเหนือ</p> <p>-นำเสนอข่าวใกล้ตัวในท้องถิ่น มักเป็นข่าวที่คนให้ความสนใจ</p> <p>-ไม่นำเสนอข่าวที่ขัดต่อศีลธรรม ประเพณี ความเป็นจริง ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ไม่นำเสนอข่าวเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด</p>	<p>1.นโยบาย-จุดยืน</p> <p>-นำเสนอข่าวสารของภาคประชาชน</p> <p>-ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสื่อ ด้วยการระดมหุ้นและถือหุ้น</p>
<p>2.อายุ</p> <p>-ก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2513 ปัจจุบันอายุ 34 ปี</p>	<p>2.อายุ</p> <p>-ก่อตั้งเมื่อปลายปี 2542 ปัจจุบันอายุ 5 ปี</p>
<p>3.กองบรรณาธิการหลัก</p> <p>-ประกอบด้วยบรรณาธิการบริหาร หัวหน้ากองบรรณาธิการ ซึ่งมีฝ่ายข่าวอาชญากรรม ฝ่ายข่าว/บทบรรณาธิการ ฝ่ายข่าวสังคม ฝ่ายข่าวธุรกิจ ฝ่ายข่าวเกษตร ฝ่ายข่าวสตรี ฝ่ายข่าวต่างจังหวัด ฝ่ายข่าวการศึกษา ฝ่ายข่าวบันเทิง ฝ่ายข่าวกีฬา ฝ่ายข่าวสารคดี และช่างภาพ-ผู้สื่อข่าว</p>	<p>3.กองบรรณาธิการหลัก</p> <p>-ประกอบด้วยบรรณาธิการ ซึ่งดูแลศูนย์ข่าวภูมิภาค และผู้สื่อข่าวพิเศษ (Stringer) ซึ่งประจำอยู่ตามจังหวัดต่างๆ</p>
<p>4.รูปแบบสื่อ</p> <p>-หนังสือพิมพ์ขนาดมาตรฐานหนังสือพิมพ์</p>	<p>4.รูปแบบสื่อ</p> <p>-นำเสนอข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต</p>

<p>รายวันทั่วไป (Broadsheet) มี 16 หน้า พิมพ์สี่สี ปกหน้า-หลัง ราคา 5 บาท</p>	<p>http://www.turn.to/pnn/ หรือ http://www.newspnn.net/</p>
<p>5.ความแพร่หลาย</p> <p>-เผยแพร่ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี</p>	<p>5.ความแพร่หลาย</p> <p>-ผู้ที่เป็นสมาชิก (โดยการซื้อหุ้น) จะได้รับ ข่าวสารผ่านทางอีเมลล์ทุกวัน และหลังจากนั้น 2 สัปดาห์ จึงจะคัดเลือกข่าวบางข่าวที่ส่งให้แก่ สมาชิกมานำเสนอผ่านทางอินเทอร์เน็ต</p>

ตอนที่3 ผลการวิเคราะห์

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการนำเสนอข่าวกรณีปัญหาที่ดิน จังหวัด ลำพูน ที่ปรากฏในรายงานข่าว บทความต่างๆ โดยเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กับ สำนักข่าวประชาธรรม ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2545 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545 รวมระยะเวลา 1 ปี โดยแยกประเด็นการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ (ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2545-30 เมษายน 2545)
2. ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์ (ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2545-1 กรกฎาคม 2545)
3. ช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์ (ระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม 2545-31 ธันวาคม 2545)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

1) วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ

ตารางที่ 4.4 แสดงรูปแบบการนำเสนอเหตุการณ์ปัญหาที่ดิน จังหวัดลำพูน ที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และสำนักข่าวประชาธรรม นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2545

สื่อที่ใช้ เปรียบเทียบ	รูปแบบ (ชิ้น)			จำนวน รวม
	ข่าว	บทความ (บท บก., บทความแสดงความคิดเห็น)	รายงาน พิเศษ	
หนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	12	4	4	20
สำนักข่าว ประชาธรรม	33	8	3	44

จากตารางแสดงรูปแบบการนำเสนอเหตุการณ์ปัญหาที่ดินในจังหวัดลำพูน ที่นำเสนอผ่านสื่อ 2 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และสำนักข่าวประชาธรรม แสดงให้เห็นว่า

1. การนำเสนอรูปแบบที่เป็นข่าว

สื่อทั้งสองล้วนนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบการรายงานข่าวมากกว่าการนำเสนอในรูปแบบอื่น (บทความ, บทบรรณาธิการ, บทวิเคราะห์, รายงานพิเศษ ฯลฯ) โดยสำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอในรูปแบบข่าวมากกว่า เป็นจำนวน 33 ชิ้น ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอข่าวทั้งหมด 12 ชิ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สำนักข่าวประชาธรรมให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวกรณีปัญหาที่ดิน จังหวัดลำพูนมากกว่า เพราะให้ความใส่ใจในปัญหาของประชาชนระดับรากหญ้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

2. การนำเสนอในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข่าว (บทบรรณาธิการ, บทความแสดงความคิดเห็น, รายงานพิเศษ)

2.1 ในส่วนของบทความ ซึ่งผู้วิจัยหมายถึงรวมถึง บทความทุกประเภทที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งได้แก่ บทบรรณาธิการ บทความแสดงความคิดเห็น จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าสำนักข่าวประชาธรรมมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบนี้มากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ โดยนำเสนอเป็นจำนวนทั้งสิ้น 8 ชิ้น ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอรูปแบบบทความเป็นจำนวน 4 ชิ้น อาจเพราะต้องการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ รวมถึงจุดยืนที่เด่นชัดขององค์กรต่อกรณีปัญหา

2.2 รายงานพิเศษ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบนี้มากกว่าสำนักข่าวประชาธรรม แต่ไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก โดยหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ได้นำเสนอเป็นจำนวน 4 ชิ้น และสำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอทั้งสิ้น 3 ชิ้น แสดงให้เห็นว่า สื่อทั้งสองล้วนให้ความสำคัญกับการนำเสนอรายงานพิเศษ ซึ่งมุ่งเน้นการรายงานอธิบายข้อมูล พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้อยู่ในเหตุการณ์ หรือรวมทั้งจากสื่อเอง

โดยสรุปแล้ว รูปแบบการนำเสนอเหตุการณ์ปัญหาที่ดิน จังหวัดลำพูน พบว่าสำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอเหตุการณ์ในรูปแบบข่าวมากที่สุด ส่วนรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าว ในส่วนของบทความ (บทบรรณาธิการ, บทความแสดงความคิดเห็น, ข้อเสนอแนะต่างๆ) สำนักข่าวประชาธรรมก็ยังคงเป็นสื่อที่นำเสนอมากกว่า อย่างไรก็ตาม กรณีของรูปแบบรายงานพิเศษ แม้หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์จะนำเสนอมากกว่า แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แสดงให้เห็นว่า สำนักข่าวประชาธรรมเน้นการนำเสนอรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ รวมถึงเน้นการแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ และยังให้ความสำคัญกับการอธิบายข้อมูลของเหตุการณ์ และการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการจากผู้รู้ต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์แก่ประชาชนที่ติดตามกรณีปัญหานี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่4.5 แสดงรูปแบบการนำเสนอข่าวและไม่ใช่ข่าว กรณีปัญหาที่ดิน
จังหวัดลำพูน ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ โดยแยกออกเป็น 3 ช่วงเวลา

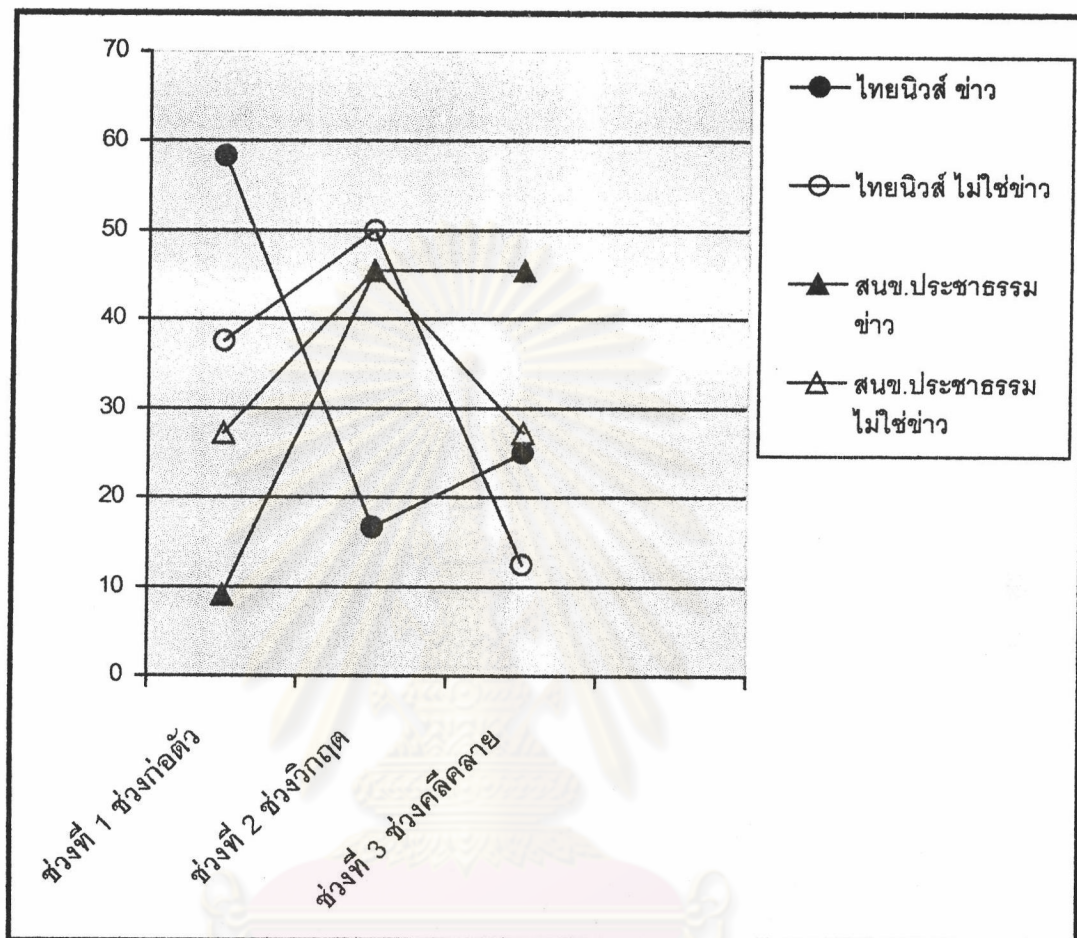
ช่วงเวลา	หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	
	ข่าว (ร้อยละ)	ไม่ใช่ข่าว (ร้อยละ)
ช่วงก่อตั้ง	58.33	37.50
ช่วงวิกฤต	16.67	50
ช่วงคลี่คลาย	25	12.50

ตารางที่4.6 แสดงรูปแบบการนำเสนอข่าวและไม่ใช่ข่าว กรณีปัญหาที่ดิน
จังหวัดลำพูน ของสำนักข่าวประชาธรรม โดยแยกออกเป็น 3 ช่วงเวลา

ช่วงเวลา	สำนักข่าวประชาธรรม	
	ข่าว (ร้อยละ)	ไม่ใช่ข่าว (ร้อยละ)
ช่วงก่อตั้ง	9.09	27.27
ช่วงวิกฤต	45.45	45.45
ช่วงคลี่คลาย	45.45	45.45

กราฟแสดงการนำเสนอข่าวและไม่ใช่ข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชาธรรม โดยแยกออกเป็น 3 ช่วงเวลา

วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอโดยแยกออกเป็น 3 ช่วงเวลา

จากกราฟอภิปรายผลได้ ดังนี้

ช่วงที่ 1 (ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์) เนื่องจากประเด็นปัญหาข่าวที่ดิน จังหวัดลำพูน เป็นปัญหาที่ก่อตัวมานานแล้ว และสื่อทั้งสอง (หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชาธรรม) ก็ได้นำเสนอข่าวนี้มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี 2545 ซึ่งเป็นปีที่ปัญหามีความรุนแรงมากที่สุด เนื่องจากมีการจับกุมบรรดาชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินที่รกร้างว่างเปล่า อย่งไรก็ตาม ในช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ ซึ่งเป็นระยะที่รัฐบาลเพิ่งประกาศนโยบายให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสามารถจัดการขั้นเด็ดขาดกับชาวบ้านได้นี้ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการ

นำเสนอข่าวในช่วงนี้ค่อนข้างมาก ในขณะที่สำนักข่าวประชาธรรมแทบจะไม่รายงานข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้เลย สำหรับในส่วนของกรนำเสนอรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าวสั้น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ก็ยังคงนำเสนอในรูปแบบนี้มากกว่า แต่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ช่วงที่ 2 (ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์) การนำเสนอข่าวในช่วงนี้ สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้น ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก แต่กลับมุ่งไปนำเสนอในส่วนของเนื้อหาในรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าว อาจเป็นเพราะหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ต้องการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ รวมถึงต้องการให้รายละเอียดของเหตุการณ์ในเชิงลึกมากกว่าที่จะนำเสนอความเป็นไปของเหตุการณ์ ในส่วนสำนักข่าวประชาธรรมนั้น น่าสังเกตว่า ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการนำเสนอทั้งข่าวและรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าวเท่าๆ กัน อาจเนื่องจากสำนักข่าวต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ไปพร้อมๆ กับการเข้าใจถ่องแท้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วย

ช่วงที่ 3 (ช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์) ในระยะนี้หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์กลับมานำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์มากขึ้น ในขณะที่นำเสนอรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าวน้อยลง เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงที่เหตุการณ์เริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ดี จึงไม่จำเป็นต้องวิเคราะห์ หรือให้รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์อีก เพราะผู้อ่านที่ติดตามเหตุการณ์นี้เข้าใจในเรื่องราวความขัดแย้งดีแล้ว สำหรับสำนักข่าวประชาธรรม ในส่วนของเนื้อหาข่าวนั้นยังคงนำเสนออย่างต่อเนื่องเท่าๆ กับในช่วงวิกฤต แต่นำเสนอรูปแบบที่ไม่ใช่ข่าวน้อยลง

สรุปรวมรูปแบบการนำเสนอทั้ง 3 ช่วงเวลา

1.การนำเสนอรูปแบบข่าว ในช่วงแรก หรือช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอรายงานข่าวที่ค่อนข้างมาก ในขณะที่สำนักข่าวประชาธรรมแทบจะไม่นำเสนอข่าวกรณีนี้เลย ต่อเมื่อช่วงวิกฤตของเหตุการณ์จนถึงช่วงที่เหตุการณ์เริ่มคลี่คลายแล้ว สำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวที่มากอย่างเห็นได้ชัด โดยนำเสนอข่าวในทั้ง 2 ช่วงเวลาในปริมาณที่เท่ากัน ในทางกลับกัน หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอข่าวน้อยลงมากในช่วงที่สอง (ช่วงวิกฤต) และค่อยเพิ่มขึ้นมาอีกในช่วงเหตุการณ์คลี่คลาย แต่ก็ยังน้อยกว่าสำนักข่าวประชาธรรม

2.การนำเสนอรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ข่าว

2.1บทความ (บทความบรรณาธิการ, บทความแสดงความคิดเห็น) หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอข้อมูลในรูปแบบนี้ในช่วงก่อตัวและช่วงวิกฤตของเหตุการณ์มากพอๆ กัน แต่

ไม่นำเสนอเลยในช่วงเหตุการณ์คลี่คลาย ในขณะที่สำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอรูปแบบบทความในทั้ง 3 ช่วง แต่จะนำเสนอในช่วงแรกและช่วงคลี่คลายมากกว่าในช่วงวิกฤต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังไม่ค่อยแน่ใจว่าเหตุการณ์จะดำเนินไปในทางที่ดี สามารถคลี่คลาย และแก้ปัญหาได้จริง

2.2 รายงานพิเศษ ในส่วนสำนักข่าวประชาธรรมนั้น ในช่วงปัญหาเริ่มก่อตัวและช่วงที่ปัญหาคลี่คลายแล้ว ไม่นำเสนอในรูปแบบนี้เลย แต่มุ่งเน้นนำเสนอในช่วงวิกฤตแต่เพียงอย่างเดียว อาจเนื่องมาจากสำนักข่าวมองเห็นว่า ในช่วงที่ปัญหาเริ่มเกิดยังไม่ค่อยมีประเด็นให้รายงานเชิงลึกมากมายนัก รวมถึงช่วงที่ปัญหาคลี่คลายก็เป็นไปในทางที่ดีแล้ว จึงไม่มีอะไรให้ต้องนำมาบอกเล่าแก่ผู้อ่าน สำหรับการนำเสนอรูปแบบรายงานพิเศษของหนังสือพิมพ์ไทยนิรส์ ในช่วงแรกและช่วงที่สองล้วนมีการนำเสนอ แต่จะนำเสนอในช่วงที่สองหรือช่วงวิกฤตมากกว่า คิดเป็นอัตราส่วน 1 : 3 ในขณะที่ไม่นำเสนอเลยในช่วงสุดท้าย จากข้อมูลดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า สื่อทั้งสองเน้นให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ในช่วงวิกฤตมาก จึงนำเสนอรายงานพิเศษมากกว่าในช่วงอื่นๆ

เมื่อดูจากภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า สื่อทั้งสอง คือ หนังสือพิมพ์ไทยนิรส์และสำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอเนื้อหาประเภทข่าวมากกว่าการนำเสนอในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข่าว ซึ่งได้แก่ บทความแสดงความคิดเห็น บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ และรายงานพิเศษต่างๆ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากข่าวเป็นหัวใจหลักในการนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงสื่อประเภทอื่นๆ ที่นำเสนอข่าวสาร รายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ด้วย โดยที่บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ ฯลฯ เป็นแต่เพียงการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นส่วนที่เสริมข่าวเท่านั้น

2) วิเคราะห์วาทกรรม

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์วาทกรรมเฉพาะเนื้อหาในส่วนที่นำเสนอเป็นข่าว เนื่องจากส่วนที่ไม่ใช่ข่าว ซึ่งได้แก่ บทบรรณาธิการ บทความแสดงความคิดเห็น รายงานพิเศษ ฯลฯ จะเป็นการเสนอความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งย่อมบ่งบอกจุดยืนและความหมายที่ต้องการนำเสนอชัดเจนเกินไป ในขณะที่การวิเคราะห์วาทกรรมจากข่าวซึ่งเป็นรูปแบบการรายงานข้อเท็จจริงนั้น จะสามารถวิเคราะห์ความหมายในระดับของวาทกรรมได้

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์เนื้อหาของวาทกรรม โดยนำเสนอเนื้อหาเป็น 3 ช่วงเวลาด้วยกัน ได้แก่

1. ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2545 ถึง 30 เมษายน 2545
2. ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์ ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ถึง 1 กรกฎาคม 2545
3. ช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์ ระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม 2545 ถึง 31 ธันวาคม 2545

1) วิเคราะห์วาทกรรมการพาดหัวข่าวและเนื้อข่าวในระยะช่วงที่ 1 ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

สำหรับเหตุการณ์ในช่วงนี้ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ได้นำเสนอวาทกรรมทั้งหมด 6 วาทกรรมด้วยกัน ได้แก่ วาทกรรมเน้นความเคลื่อนไหวด้านลบของชาวบ้าน, วาทกรรมชาวบ้านคือ 'ผู้บุกรุก', วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดปากทุกซ์', วาทกรรมอ้างกฎหมายเพื่อปราบชาวบ้าน, วาทกรรมความกลัวต่อบาปกรรม, และวาทกรรม 'มือที่สามปลุกปั่น'

1.วาทกรรมเน้นความเคลื่อนไหวด้านลบของชาวบ้าน

ตัวอย่าง เช่น

"กลุ่มเกษตรกรเหนือดพื้นที่ สปก.4-01" (26 มกราคม 2545)

"ป่าช่างเฮโลร้องที่ทำกิน พื้นที่กว่า 1,000 ไร่ ให้เพิกถอนสิทธิ์ แล้วนำมาจัดสรร"
(13 กุมภาพันธ์ 2545)

"มือบ คคน.ทวงสัญญารัฐบาล 8 เรื่อง" (12 มีนาคม 2545)

"สทน.ร้องบีกแฉง ย้าย 24 ชม. ตำรวจชุดสืบสวน โจรแค้นถ่ายรูปชุมนุมศาลากลาง อ้างมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ ล่าสุดยังไม่สลาย" (15 มีนาคม 2545)

วาทกรรมประเภทนี้เน้นความเคลื่อนไหวของชาวบ้าน แต่ให้ภาพในด้านลบ กล่าวคือ ชาวบ้านเป็นผู้สร้างความวุ่นวายให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ เวลาที่ต้องการสิ่งใด หรือต้องการให้รัฐช่วย

แก้ปัญหาดังกล่าวได้ ก็ต้องมาชุมนุมประท้วงอยู่ที่หน้าศาลากลาง ทำให้ผู้ที่มาติดต่อราชการได้รับความลำบาก ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวทำให้ชาวบ้านดูเป็นคนที่ชอบสร้างปัญหา

ผู้ที่สร้างวาทกรรมนี้ ได้แก่ ฝ่ายรัฐ รวมไปถึงพวกนายทุนที่มีเอกสารสิทธิ์ และสื่อกระแสหลักซึ่งในที่นี้คือ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

สำหรับวิธีการที่ใช้ในการสร้างวาทกรรมชุดนี้ก็คือ ภาพเหมารวมว่า ชาวบ้านชอบสร้างแต่ปัญหา

2. วาทกรรมชาวบ้านคือ ‘บุกรุก’

ยกตัวอย่าง ได้แก่

“กลุ่มชาวบ้าน รวมตัวเข้าแผ้วถางครอบครองที่ดิน สปก.4-01 รุกล้ำเข้าไปในที่ดินของเอกชนและโครงการพระราชดำริลุ่มน้ำแม่อาว จังหวัดน่านกำลังเจ้าหน้าที่กว่า 200 นาย เข้าเจรจาหาข้อยุติยังไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ กลุ่มชาวบ้านรวมตัวชุมนุมเต็มศาลากลางจังหวัดขอยืนยันคำตอบ” (26 มกราคม 2545)

“.....กรณีชาวบ้านจำนวนหลายร้อยคนในเขต อ.ป่าซาง อ.บ้านโฮ้ง และกิ่ง อ.เวียงหนองล่อง บุกรุกเข้ายึดครองที่ดินแผ้วถางพื้นที่ สปก.4-01 และรุกล้ำเข้าไปในที่ดินเอกชน และโครงการพระราชดำริลุ่มน้ำแม่อาว จนถึงขณะนี้ กลุ่มราษฎรที่บุกรุกยังไม่ยอมออกจากพื้นที่” (26 มกราคม 2545)

“.....ผวจ.ลำพูน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครองจำนวนกว่า 200 นาย ได้เดินทางเข้าไปเจรจากับราษฎรที่บุกรุก และขอให้ยุติการแผ้วถางทั้งหมด ปรากฏว่าแกนนำของราษฎรที่บุกรุกนำโดย นายสืบสกุล กิจนุกร ยังคงยืนยันว่า จะขอทำการแผ้วถางต่อไป โดยให้เหตุผลว่า หากไม่มีการแผ้วถางในช่วงหน้าแล้ง อาจเกิดไฟป่าลุกลามไหม้ลามเข้าบ้านเรือนราษฎรได้ การเจรจาไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากกลุ่มราษฎรที่บุกรุกไม่ยอมฟังเหตุผล” (26 มกราคม 2545)

วาทกรรมชุดนี้จะใช้คำว่า ‘บุกรุก’ หรือ ‘รุกล้ำ’ ในการให้ความหมายกับการเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินรกร้างว่างเปล่าของชาวบ้าน จึงก่อให้เกิดความหมายในด้านลบกับบรรดาชาวบ้านที่เข้าไปทำการเกษตรต่างๆ ในที่ดินนั้นๆ

วาทกรรมชาวบ้านคือผู้บุกรุกนี้ถูกสร้างโดยฝ่ายรัฐเป็นหลัก รวมถึงฝ่ายนายทุน และสื่อมวลชนกระแสหลักที่มองปัญหาในมุมของรัฐ ส่วนกลวิธีที่ใช้ในการสร้างวาทกรรมนี้ก็คือ การติดตราให้ชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ที่รกร้างว่างเปล่าว่าเป็น 'ผู้บุกรุก'

3.วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดโปงทุกข้'

ยกตัวอย่างพาดหัวข่าวที่สนับสนุนวาทกรรม ได้แก่

"นายกทักษิณบินด่วน รับข้อเสนอเกษตรกรเหนือ เรียกร้อง 6 ข้อแก้ปัญหา ยืนยันเร่งดำเนินการ" (14 มีนาคม 2545)

"แต่งตั้งกรรมการร่วม พิสูจน์สิทธิ์เขตป่าทับที่ทำกิน แก้ปัญหาเรื้อรัง พร้อมปรับปรุงกฎหมายป่าไม้ รมต.เกี่ยวข้อขึ้นเหนือพบ สกน." (19 มีนาคม 2545)

ส่วนเนื้อข่าวที่นำเสนอในทิศทางเดียวกัน ได้แก่

"ในระหว่างการชุมนุมกันนั้น นายชัยวัฒน์ บันติตยารักษ์ ผู้จัดการ ธกส.จ.ลำพูน ได้มาพบกับเกษตรกร ชี้แจงว่าจะทำหนังสือเสนอเรื่องขอยกหนี้สินพร้อมดอกเบี้ยที่เกษตรกรเรียกร้องมาให้ทางฝ่ายบริหารสินเชื่อแห่งชาติ หรือ กบส.ทราบภายในวันที่ 28 ก.พ. โดยเกษตรกรต้องรวบรวมข้อมูลส่งมาให้โดยเร็ว" (13 กุมภาพันธ์ 2545)

".....หลังจากตัวแทนเกษตรกรเข้าพบกับนายชนะ นาคสุริยะ ปลัดจังหวัดลำพูน เจรจาปัญหาดังกล่าวแล้ว ทางจังหวัดได้มีการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านพระบาท บ้านสันป่าฮัก และบ้านนครเจดีย์ เป็นกรรมการในการตรวจสอบที่ดินและเอกสารสิทธิ์ ปรากฏว่ากลุ่มเกษตรกรไม่พอใจเรียกร้องให้มีการถอนชื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านออกจากการเป็นกรรมการ เนื่องจากเกษตรกรเกรงว่า จะวางตัวไม่เป็นกลาง และเข้าข้างนายทุน แต่ทางจังหวัดไม่ยอมเนื่องจากแต่งตั้งกันไปแล้ว ทำให้เหตุการณ์ตึงเครียด จนในที่สุดทางจังหวัดจึงยอมให้เกษตรกรแต่งตั้งตัวแทนเข้าเป็นกรรมการร่วมอีกหมู่บ้านละ 1 คน ทำให้กลุ่มเกษตรกรพอใจ จึงยอมสลายตัวไปในวันเดียวกัน" (13 กุมภาพันธ์ 2545)

".....ส่วนที่เกษตรกรเรียกร้องขอพบกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นั้นขอให้วางใจได้ เพราะตามกำหนดการนั้นนายกรัฐมนตรีมีกำหนดการเดินทางมาราชการที่ จ.เชียงใหม่แน่นอนในวันที่ 13 มี.ค.นี้ โดยจะมาร่วมประชุมรัฐมนตรีอาเซียน และจากการชุมนุม

ของเกษตรกรครั้งนี้ ทางนายกรัฐมนตรีไม่ยอมให้เกษตรกรเดินทางไปชุมนุมที่กรุงเทพฯ ปัญหาที่เรียกร้องนั้นเป็นปัญหาของเกษตรกรในภาคเหนือ นายกรัฐมนตรีจะต้องเดินทางมาพบกับเกษตรกรผู้ชุมนุมแน่นอน” (12 มีนาคม 2545)

“.....พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีพร้อมคณะได้เดินทางมาพบกับแกนนำกลุ่มเกษตรกรที่ชุมนุมบริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีแกนนำกลุ่มเกษตรกรให้การต้อนรับ หลังจากนั้นนายวิรัตน์ พรหมสอน แกนนำเกษตรกรที่ชุมนุมได้ยื่นหนังสือข้อเรียกร้องรวม 6 ข้อให้กับนายกรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ.....

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า หลังจากแกนนำได้นำเรื่องยื่นเสนอให้กับนายกรัฐมนตรีแล้ว ทาง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้รับเรื่องทั้งหมดไว้ และรับปากว่าจะนำไปหารือ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังที่เกษตรกรเรียกร้องต่อไป.....” (14 มีนาคม 2545)

วาทกรรมชุดนี้เป็นวาทกรรมที่อิงกับฝ่ายรัฐ เนื่องจากให้ความหมายว่า รัฐคือผู้ที่แก้ไข หรือไกลเกลี่ยปัญหาให้กับชาวบ้านได้ และรัฐพร้อมที่จะแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน วาทกรรมนี้เกิดขึ้นเนื่องจากในขณะนั้นชาวบ้านต้องการพูดคุยเจรจาเรื่องปัญหาที่ดินกับภาครัฐ เพื่อให้รัฐช่วยแก้ปัญหาให้

สำหรับผู้สร้างวาทกรรมในชุดนี้คือ ฝ่ายรัฐ และสื่อท้องถิ่นกระแสหลัก

วิธีการสร้างวาทกรรมนี้ คือ การอธิบายด้วยเหตุผล อุดมการณ์ที่ว่า รัฐสามารถแก้ปัญหาให้ประชาชนได้

4. วาทกรรมอ้างกฎหมายเพื่อปราบชาวบ้าน

ตัวอย่าง เช่น

“.....เจ้าหน้าที่จะพยายามเจรจามาข้อยุติปัญหานี้ แต่หากการเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มราษฎรที่บุกรุกไม่ยอมออกไปก็ต้องใช้กำลังผลักดันขึ้นเด็ดขาด โดยขอให้ทุกคนเคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองด้วย.....” (26 มกราคม 2545)

“ในการดำเนินการทางกฎหมายนั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการบุกรุก ก็ต้องแจ้งความดำเนินคดี โดยเฉพาะที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินทุกแปลงถือว่าเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย.....” (4 กุมภาพันธ์ 2545)

วาทกรรมนี้จะมีการอ้างตัวบทกฎหมายต่างๆ ซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยปรัชญาพื้นฐานที่ว่า ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ดังนั้นแล้ววาทกรรมนี้จึงให้ความหมายการ ‘บุกรุก’ ที่ดินของชาวบ้านว่า ที่ผ่านมาชาวบ้านได้กระทำผิดกฎหมายของสังคม โดยใช้กฎหมายร่วมกันเข้าไปครอบครองที่ดินของผู้อื่นที่มีเอกสารสิทธิ์ ดังนั้นแล้วจึงต้องอ้างหลักกฎหมาย บทลงโทษต่างๆ มาใช้ป้องปรามไว้ก่อน เมื่อชาวบ้านเกิดความกลัวที่จะถูกลงโทษ ก็จะไม่ทำผิดอีกต่อไป

ในส่วนผู้ที่สร้างวาทกรรมชุดนี้ ได้แก่ ฝ่ายรัฐ ซึ่งมีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจทางกฎหมาย สถาบันยุติธรรม องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และกลวิธีที่ใช้ในการสร้างวาทกรรมชุดนี้ก็คือ การอธิบายเหตุผลเพียงมิติเดียว คือ มิติทางกฎหมาย โดยไม่อ้างอิงหลักการด้านมนุษยธรรม จารีตประเพณีในการใช้ประโยชน์จากที่ดินของชาวบ้านแบบดั้งเดิม และเหตุผลอื่นๆ เช่น เหตุผลเรื่องปากท้อง ไม่มีที่ทำกิน

5. วาทกรรมความกลัวต่อบาปกรรม

ตัวอย่างของวาทกรรมประเภทนี้ ได้แก่

“.....เป็นเรื่องของหลักกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธย่อมทราบดีว่า หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาตั้งอยู่บนบรรทัดฐานแห่งความเป็นธรรม นั่นคือผู้ที่กระทำเช่นใด ย่อมต้องได้ผลเช่นนั้น ไม่ช้าก็เร็ว ผู้ที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนก็จะต้องได้รับผลเดือดร้อนตามมาในภายหลัง” (4 กุมภาพันธ์ 2545)

วาทกรรมนี้คล้ายกับวาทกรรมอ้างหลักกฎหมาย เพียงแต่เปลี่ยนเป็นใช้หลักกฎแห่งกรรมทางศาสนา มาห้ามปรามชาวบ้าน หลักศาสนานี้เป็นหลักทางด้านศีลธรรม คุณงามความดี ถึงแม้ไม่มีบทสรุปผลของการกระทำให้เห็นชัดเจนอย่างเช่นหลักกฎหมาย แต่สำหรับผู้ที่ยึดถือหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดแล้ว ย่อมที่จะกลัวเกรงในเรื่องบาปกรรมอย่างแน่นอน สำหรับวาทกรรมนี้ให้ความหมายว่า ชาวบ้านคนใดที่ ‘บุกรุก’ เป็นผู้ที่ไม่รู้ว่สิ่งไหนดีสิ่งไหนชั่ว และในท้ายที่สุดก็จะต้องได้รับผลกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้ไม่ช้าก็เร็ว

วาทกรรมชุดนี้ถูกสร้างขึ้นโดยการอธิบายด้วยเหตุผลเพียงแค่มิติเดียว คือ มิติด้านกฎแห่งกรรม ‘ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว’ จากมุมมองของฝ่ายรัฐ ซึ่งเป็นผู้สร้างวาทกรรม และเป็นผู้ตีกรอบความหมายเรื่องกฎแห่งกรรมสำหรับกรณีนี้ไว้เพียงแคการสร้างควมอุ่นใจให้ฝ่ายรัฐ โดยมี

ได้ขยายแ่งมุมของกฎแห่งกรรมตามหลักศาสนาที่แท้จริง อีกทั้งยังเป็นการละเลยเหตุผลในมิติอื่นๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐศาสตร์ มิติทางสังคมอื่นๆ ที่เป็นแรงผลักดันต่อการกระทำของชาวบ้าน

6.วาทกรรม ‘มือที่สามปลุกปั้น’

อาทิ เช่น

“.....ขณะนี้การบุกรุกของราษฎรได้บุกเข้าไปในพื้นที่หลายจุดแล้ว เนื่องจากมีองค์กรหนึ่งเข้าไปปลุกระดมความคิดราษฎรว่า หากที่ดิน สปก.พื้นที่ใดไม่มีการทำประโยชน์ สามารถที่จะเข้าแผ้วถางเข้าทำประโยชน์ได้.....” (26 มกราคม 2545)

“ผวจ.เชียงใหม่ แจ้งกับกลุ่มผู้ชุมนุมอีกว่า เรื่องความปลอดภัยต่างๆ นั้นขอให้เกษตรกรผู้ชุมนุมสบายใจได้ ทางจังหวัดสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาความปลอดภัยให้แล้ว ไม่ต้องเป็นห่วง แต่สิ่งที่ต้องระวังนั่นก็คือ มือที่สามอาจจะเข้ามาสอดแทรก ทำให้เกิดความแตกแยกในกลุ่มผู้ชุมนุมได้” (12 มีนาคม 2545)

วาทกรรมนี้มุ่งชี้ว่า การที่ชาวบ้านร่วมกันเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชนนั้น ไม่ได้เป็นเพราะชาวบ้านไม่มีที่ดินทำการเกษตร หรือมีความเดือดร้อนอย่างแท้จริง แต่เป็นเพราะมีบุคคลที่สาม ซึ่งอาจเป็นแกนนำ องค์กรเอกชนอื่นๆ มาโน้มน้าวปลุกระดมให้ชาวบ้านกระทำเช่นนี้ ด้วยวาทกรรมนี้ ชาวบ้านจึงถูกมองว่า เป็นเพียงแค่นุ่นเชิดของผู้ที่หวังผลประโยชน์ ไม่มีความคิดเป็นของตนเอง สามารถถูกชักจูงโน้มน้าวได้ง่าย

วาทกรรมเหล่านี้สร้างขึ้น เพื่อต้องการลดความน่าเชื่อถือในปัญหาไม่มีที่ทำกินของชาวบ้านลง โดยทำให้เป็นเพียงการสร้างสถานการณ์ของชาวบ้านเท่านั้น ผู้ที่สร้างวาทกรรมประเภทนี้ คือ ฝ่ายรัฐ ซึ่งมักมีมุมมองในเรื่อง ‘มือที่สาม’ กับกรณีความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านอยู่แล้ว และวาทกรรมนี้ได้ถูกตอกย้ำโดยสื่อกระแสหลัก

สำหรับวิธีที่ใช้ในการสร้างวาทกรรม คือ การสร้างตัวละคร ‘บุคคลที่สาม’ เพิ่มขึ้น เพื่อมาให้น้ำหนักกับเหตุการณ์

สำนักข่าวประชาธรรม

ในช่วงก่อตัวของเหตุการณ์นี้ สำนักข่าวประชาธรรมได้นำเสนอวาทกรรมทั้งหมด 2 วาทกรรม คือ วาทกรรมเรียกร้องการหันหน้าเข้าหากัน และวาทกรรมชาวบ้าน 'ปฏิรูปที่ดิน' ด้วยตนเอง

1.วาทกรรมเรียกร้องการหันหน้าเข้าหากัน

พาดหัวข่าวที่ปรากฏในสำนักข่าวประชาธรรมระยะช่วงที่ 1 นั้น ค่อนข้างให้ภาพที่เป็นบวกกับฝ่ายรัฐ กล่าวคือ มีการนำเสนอวาทกรรมเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างรัฐกับชาวบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดิน ซึ่งจะคล้ายกับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ในแง่ที่รัฐเป็นผู้มาช่วยปัดเป่าความทุกข์ให้กับชาวบ้าน แต่แตกต่างกันที่ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นได้

ยกตัวอย่างพาดหัวข่าว

“เจรจา สกน.-รัฐบาลวันแรก ประพัฒน์รับผลักดัน พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับ สส.” (17 มีนาคม 2545)

“สมบัตินับตั้งคณะ กก.3 กระทรวงแก้ กม./นโยบายที่ดิน นำร่องปฏิรูปที่ดินเอ็นพีแอล 22 จุด” (18 มีนาคม 2545)

ส่วนเนื้อหาข่าวที่นำเสนอในแง่เดียวกัน ตัวอย่างเช่น

“นายประพัฒน์ กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า การประชุมครั้งนี้ถือเป็นการหารือร่วมกัน โดยตนเองได้เตรียมรายชื่อรัฐมนตรีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรแก้ไขปัญหาทั้ง 8 ประเด็นไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งในวันจันทร์ (18 มี.ค.) เสนอให้นายกรัฐมนตรีลงนามแล้วจึงนำเข้าการประชุม ครม.ในวันอังคาร (19 มี.ค.) และคาดว่าผลการศึกษานโยบายการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของคณะกรรมการชุดต่างๆ จะแล้วเสร็จภายในเวลา 30 วัน หลังจากนั้นจะนำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งจะต้องตั้งคณะกรรมการร่วมกันทั้ง 2 ฝ่ายทำงานร่วมกัน ส่วนเรื่อง พ.ร.บ.ป่าชุมชนซึ่งจะกลับเข้าสู่การพิจารณาของ ส.ส.อีกครั้ง ภายหลังจากที่วุฒิสภาได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขนั้น ตนเองยืนยันว่า จะเร่งผลักดันร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนตามเดิม เพราะตนเองก็เป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างดังกล่าวมาแล้ว และก็เห็นด้วยกับ พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับที่ประชาชนเสนอ” (17 มีนาคม 2545)

“.....สทน.ได้เสนอให้มีโครงการนำร่องปฏิรูปที่ดินโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูนทั้งสิ้น 22 จุด ซึ่งในประเด็นนี้ตัวแทนรัฐบาลจาก 2 กระทรวง ขณะนี้ทั้งนายประพัฒน์และนายสมบัติเห็นด้วยในหลักการ โดยโครงการนำร่องปฏิรูปที่ดินดังกล่าวจะเน้นที่การนำที่ดินเอ็นพีแอล หรือที่ดินเอกชนรกร้างว่างเปล่าไม่ได้ทำประโยชน์มาปฏิรูปแก่เกษตรกรรายย่อยและชุมชน” (18 มีนาคม 2545)

วาทกรรมนี้ทำให้เห็นภาพความร่วมมือของรัฐกับชาวบ้านที่จะทำงานแก้ปัญหากรณีที่ดิน จังหวัดลำพูนร่วมกัน แม้จะมีลักษณะของการนำเสนอภาพว่า รัฐเป็นผู้บิดเป่าทุกข์ ช่วยแก้ปัญหาให้กับประชาชน แต่ก็ยังได้นำเสนอความคิดเห็น หรือมุมมองในการแก้ปัญหาของฝ่ายชาวบ้านด้วย วาทกรรมนี้จึงให้ภาพรัฐและประชาชนหรือชาวบ้านมีสถานะที่เท่าเทียมกัน สิ่งที่เห็นได้ชัดในวาทกรรมนี้คือ การลดราวาศอกจากฝ่ายรัฐที่ยอมให้ฝ่ายชาวบ้านแสดงความเห็น เสนอแนะแนวทางได้

วาทกรรมนี้เกิดขึ้นจากการโต้แย้ง ต่อบรองวาทกรรมจากฝ่ายชาวบ้านที่ลุกขึ้นมาท้าทายวาทกรรมหลักของรัฐ รวมถึงฝ่ายรัฐที่อ่อนข้อลง และสื่อมวลชนทางเลือก

ส่วนวิธีการที่ใช้ในการสร้างวาทกรรมนั้น คือ การโต้แย้งวาทกรรม

2.วาทกรรมชาวบ้าน ‘ปฏิรูปที่ดิน’ ด้วยตนเอง

สิ่งที่ต่างไปจากหนังสือพิมพ์ไทยนิรโทษของสำนักข่าวประชาธรรมก็คือ มองว่าชาวบ้านไม่ได้ ‘บุกรุก’ แต่สิ่งที่ชาวบ้านทำเป็น ‘การปฏิรูปที่ดิน (โดยชาวบ้านเอง)’ และผู้ที่ ‘บุกรุก’ ก็คือ นายทุน

“.....ที่ผ่านมาเกษตรกรใน จ.ลำพูน เขต อ.บ้านโฮ้ง และ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน และ จ.ใกล้เคียง เช่น จ.เชียงใหม่ ได้มีการดำเนินการปฏิรูปที่ดินกันเอง โดยเข้าทำการเกษตรในที่ดินรกร้างว่างเปล่าไม่มีการทำประโยชน์ พร้อมๆ กับชาวบ้านได้ดำเนินการเรียกร้องให้ทางจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบที่ดินที่ปล่อยรกร้างว่างเปล่าว่ามีกรออกเอกสารสิทธิ์โดยถูกต้องหรือไม่ และเรียกร้องให้มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินที่ปล่อยรกร้างเกิน 10 ปี แก่ราษฎรตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 6 ที่ระบุว่า หากที่ดินใดมีการปล่อยรกร้างว่างเปล่าเกิน 10 ปี ให้ที่ดินดังกล่าวตกเป็นของรัฐ ล่าสุดได้มีการปฏิรูปที่ดินโดยชาวบ้านขึ้นอีกในพื้นที่บ้านโป่งรุ อ.ป่าซาง

โดยชาวบ้านจำนวน 150 คน ได้ทำการปฏิรูปที่ดินในเขต ส.ป.ก.เนื่องจากนายทุนบุกรุกพื้นที่” (30 มกราคม 2545)

หรือ “นายอนุชิต ใจเงี้ยว เกษตรกรบ้านโป่งรู ต.นครเจดีย์ จ.ลำพูน เปิดเผยถึง กรณีที่เกษตรกรในพื้นที่บ้านโป่งรูตัดสินใจปฏิรูปที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพราะว่าที่ดินดังกล่าว นายทุนเข้ามาบุกรุกพื้นที่มาเป็นเวลาเกือบ 20 ปีแล้ว ทั้งๆ ที่เป็นพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแท้ๆ โดยนายทุนซื้อที่ดินจากอดีตผู้ใหญ่บ้าน แต่เมื่อบุกรุกแล้วนายทุนก็ไม่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์ใดๆ เลยต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายสิบปี ดังนั้นชาวบ้านจึงตัดสินใจที่จะเข้ามาจัดสรรที่ดินทำกินผืนนี้เอง โดยมีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 300 ไร่” (30 มกราคม 2545)

วาทกรรมนี้ถูกสร้างขึ้นโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการสายชุมชน และสื่อมวลชน กระแสหรือสื่อทางเลือก เพื่อโต้กลับวาทกรรมจากฝ่ายรัฐและนายทุนที่มองว่า ชาวบ้านคือ ‘ผู้บุกรุก’ โดยพยายามจะบอกว่า สิ่งที่ทำกั้นทำนั้น เป็น ‘การปฏิรูปที่ดิน’ ด้วยตนเอง เนื่องจากที่ดินเหล่านั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า ดังนั้นแล้วในฐานะที่เป็นคนอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงมีสิทธิที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ และได้โยนความหมายของ ‘ผู้บุกรุก’ ไปให้แก่นายทุนที่อ้างว่ามีเอกสารสิทธิ วาทกรรมนี้จึงเป็นวาทกรรมที่ใช้มิติ เศรษฐศาสตร์ เรื่องปากท้อง ความต้องการมีที่ทำกินเพื่อการดำรงชีพของชาวบ้าน และเหตุผลทางกฎหมาย โดยมีการอ้างมาตรา 6 ในประมวลกฎหมายที่ดิน (ซึ่งบัญญัติว่า “นับตั้งแต่วันที่ประกาศ ของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ บุคคลใดมีสิทธิในที่ดินตามโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หากบุคคลนั้นทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน หรือปล่อยให้ที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (1)สำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน เกินสิบปีติดต่อกัน (2)สำหรับที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เกินห้าปีติดต่อกัน ให้ถือว่าเจตนาสละสิทธิในที่ดินเฉพาะส่วนที่ทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ หรือที่ปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เมื่ออธิบดีได้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลได้สั่งเพิกถอนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าว ให้ที่ดินนั้นตกเป็นของรัฐเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายนี้ต่อไป”)⁴

ส่วนกลวิธีที่ใช้สร้างวาทกรรม คือ การโต้กลับวาทกรรมของฝ่ายตรงข้าม

⁴ ผศ.วรวุฒิ เทพทอง, คำอธิบายหลักกฎหมายที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน พรบ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 และ พรบ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2542 และ (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2543, (สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545), น.33.

2) วิเคราะห์วาทกรรมการพาดหัวข่าวและเนื้อข่าวในระะยะช่วงที่ 2 ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

ในระะยะนี้หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ได้นำเสนอวาทกรรม 1 วาทกรรมด้วยกัน คือ วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดโป่าทุกข้'

1.วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดโป่าทุกข้'

พาดหัวข่าว และเนื้อข่าวในช่วงวิกฤตของเหตุการณ์ในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้นค่อนข้างให้ความสำคัญกับฝ่ายรัฐบาล ในฐานะที่เป็นผู้แก้ปัญหาความขัดแย้งทั้งปวงให้กับชาวบ้าน คือเป็นผู้มาปลดปล่อยชาวบ้านจากความทุกข์ ซึ่งคล้ายกับในช่วงระะยะก่อตัวของเหตุการณ์ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างวาทกรรมต่อไปนี้

“‘ก้านยาว’ แก้ปัญหาป่า-ที่ดิน เผยที่ลำพูน มท.2 พบชาวบ้าน” (2 มิถุนายน 2545)

“มือบที่ดินครึ่งพันต่อรอง ‘รมช.สมบัติ” (5 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมในเนื้อข่าวที่นำเสนอไปในทางเดียวกัน

“.....กรณีปัญหาที่ชาวบ้านใน จ.ลำพูน ถูกจับกุมเนื่องจากการบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ทำกินของเอกชนนั้น นายประพัฒน์ กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่ประมาณปี 2540 ซึ่งในวันที่ 3 มิ.ย.45 นี้ นายสมบัติ อุทัยสง่าง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ดูแลการแก้ไขปัญหานี้เรื่องนี้อยู่ จะได้เดินทางมาประชุมหารือกับกลุ่มชาวบ้านผู้เดือดร้อนจากปัญหานี้ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ โดยในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็พร้อมจะให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหานี้เช่นกัน” (2 มิถุนายน 2545)

“.....นายสมบัติได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่า มีความเห็นใจว่าชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ซึ่งข้อเรียกร้องที่เสนอมาพร้อมจะรับไว้ แต่อย่างไรก็ตามอำนาจที่จะตัดสินใจ จะสามารถทำตามข้อเรียกร้องทั้งหมดได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับที่คณะรัฐมนตรี โดยสิ่งที่พอจะช่วยเหลือได้ในเบื้องต้นนี้คงจะเป็นการขอรับรองกับตำรวจว่าให้ช่วยผ่อนผัน และไม่คัดค้านการให้ประกันตัว ในกรณี

ที่เป็นคดีที่ตำรวจเป็นผู้จับกุมและคดีฟ้องต่อศาล ส่วนในกรณีที่เป็นกรจับตามหมายศาลคงไม่สามารถช่วยอะไรได้

นอกจากนี้ในส่วนของเรื่องการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิที่ดินในพื้นที่ของ จ.ลำพูน ที่มีการตั้งกรรมการระดับพื้นที่ขึ้นดำเนินการตรวจสอบแล้ว ที่ผ่านมาชาวบ้านได้มีการอ้างถึงถึงการตรวจสอบดังกล่าว ว่าพบที่ดินที่มีการออกเอกสารสิทธิให้แก่เอกชนโดยมิชอบนั้น นายสมบัติได้เสนอให้ทางจังหวัดดำเนินการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง” (5 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมรัฐคือ ‘ผู้ปิดปากทุกข’ ในช่วงวิกฤตของเหตุการณ์นี้ก็นำเสนอในทิศทางเดียวกับในช่วงแรก ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ คือ มีการยกย่องรัฐว่าเป็นผู้ที่มาคอยช่วยเหลือชาวบ้านยามที่เกิดปัญหา หรือถึงแม้รัฐอาจช่วยแก้ปัญหาให้ไม่ได้ทั้งหมด แต่ก็ยังทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยระดมชอมปัญหาให้เบาบางลงได้ วาทกรรมนี้จึงช่วยตอกย้ำอุดมการณ์ที่ว่า รัฐคือผู้ที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการปัญหาทุกอย่างของประชาชนหรือชาวบ้าน

ผู้สร้างวาทกรรมนี้ คือ รัฐ และสื่อมวลชนกระแสหลัก ส่วนวิธีที่ใช้สร้างวาทกรรมคือการอธิบายด้วยเหตุผลเพียงมิติเดียว และการตอกย้ำความหมายว่า รัฐคือทางออกของปัญหา

สำนักข่าวประชาธรรม

ในระยะช่วงวิกฤตของเหตุการณ์นี้ สำนักข่าวประชาธรรมมีการนำเสนอวาทกรรมทั้งหมด 6 วาทกรรมด้วยกัน ได้แก่ วาทกรรมรัฐและนายทุนใช้อำนาจกลั่นแกล้งชาวบ้าน, วาทกรรมทุกฝ่ายอ้างความชอบธรรมของตนเอง, วาทกรรมรัฐและนายทุนร่วมฉ้อฉล, วาทกรรมสนับสนุนแนวคิดประชาสังคม, วาทกรรมเน้นเกมการเมือง, และวาทกรรมชาวบ้านไม่ได้เป็น ‘อาชญากร’

1.วาทกรรมรัฐและนายทุนใช้อำนาจกลั่นแกล้งชาวบ้าน

“ตำรวจไม่สนมติ ค.ร.ม. นำร่องปฏิรูปที่ดิน จับชาวบ้านพื้นที่บ้านโฮ่ง” (1 พฤษภาคม 2545)

“ศาลไม่ให้ประกันตัวชาวบ้านพื้นที่นำร่องปฏิรูปที่ดิน อ้างหากปล่อยไปจะปลุกระดมมวลชน” (2 พฤษภาคม 2545)

“ที่ดินลำพูนร้อนระอุ อ่างมตี ค.ร.ม. ไล้ร้อ-เผากะท่อมชาวบ้าน” (22 พฤษภาคม 2545)

“ร้อถอนและเผาเพิงพักเกษตรกรไร้ที่ดินอีกระลอก ตำรวจอ่างให้ควมคุ้มครอง เพราะเอกชนร้อเรียน” (30 พฤษภาคม 2545)

เนื้อหาในข่าวของสำนักข่าวประชาธรรมก็มีการใช้วาทกรรมแบบเดียวกันนี้เช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ชาวบ้านได้ยื่นขอประกันตัวนายสุพิน และนายสมบุญณ์ แต่ทาง สภ.อ.บ้านโฮ้ง เจ้าของคดีได้คัดค้านไม่ยอมให้ประกันตัว ให้เหตุผลว่ากลัวจะทำให้เสียรูปคดี เพราะการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ขณะที่ทางศาล จ.ลำพูนให้เหตุผลว่า เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาทั้ง 2 ไปทำการจัดตั้งกลุ่มเพื่อคัดค้านการดำเนินคดี” (1 พฤษภาคม 2545)

“.....เจ้าหน้าที่ตำรวจและศาลอ่างว่า มตี ค.ร.ม.ยังไม่ถึงจังหวัด ดังนั้นจึงไม่สามารถให้ประกันตัวได้ ถือเป็นกรอาศัยช่วงเวลานี้กั้ล้นแกล้งชาวบ้าน.....และการที่ชาวบ้านมารวมตัวกันที่ศาลในวันนั้น ไม่ต้องการมากัดดันการตัดสินของศาล แต่เป็นการมาให้กำลังใจต่อนายสุพิน และนายอำนวยที่ถูกจับอย่างไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตามจะทำเรื่องยื่นขอประกันตัวต่อไป” (1 พฤษภาคม 2545)

“.....เมื่อชาวบ้านเดินทางเข้าเยี่ยม ก็ถูกเจ้าหน้าที่กั้กกันไม่ให้เข้าเยี่ยม และไม่ให้เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนของเจ้าหน้าที่” (1 พฤษภาคม 2545)

“.....กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ได้ยื่นหนังสือขอประกันตัวผู้ต้องหาทั้ง 2 อีกครั้ง แต่ศาลจังหวัดลำพูนไม่ให้ประกันตัวโดยอ่างเหตุผลว่า 1.พนักงานสอบสวนยังสอบสวนไม่เสร็จ ยังเหลือพยานอีก 7 ปาก 2.ระยะเวลาในการยื่นขอประกันห่างจากครั้งแรกเพียง 1 วัน และ 3.เกรงว่าผู้ต้องหาทั้ง 2 จะไปข่มขู่พยานทำลายหลักฐาน และปลุกระดมมวลชนให้กระทำผิดอย่างอื่นอีก ซึ่งเป็นการสร้างความไม่สงบสุขให้เกิดขึ้นแก่บ้านเมือง.....” (2 พฤษภาคม 2545)

“ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สภาพพื้นที่ของบ้านนครเจดีย์ภายหลังจากที่กลุ่มเจ้าของที่ดินเอกชนพร้อมด้วยนายตำรวจเข้ามานั้น พืชผลที่ชาวบ้านปลูกจำนวนหลายสิบตันถูกร้อถอนออกจนหมดสิ้น ขณะที่สภาพพื้นที่ของบ้านสันห้างเสือนั้น นอกจากมีการร้อถอนพืชผลของชาวบ้านแล้ว ยังมีการเผาเพิงพักที่ชาวบ้านสร้างไว้ในที่ดินดังกล่าวด้วย และในระหว่างนั้นชาวบ้านใน

พื้นที่ได้บันทึกภาพไว้ แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดกล้องถ่ายรูปไป และบอกว่าถ้าจะเอากล้องคืนให้
ไปติดต่อที่โรงพัก" (30 พฤษภาคม 2545)

".....การที่นายทุนฟ้องแจ้งความดำเนินคดีกับชาวแพะได้ทั้ง 7 คน ในเดือน
เมษายน 2545 ที่ผ่านมา เป็นจำนวนถึง 18 คดีนั้น ไม่เป็นธรรมกับชาวบ้าน เพราะมีแต่บริษัทอิน
ทนนท์การเกษตรกับนางอุษา แซ่เตียว ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกับเจ้าของบริษัทอินทนนท์การเกษตร
เท่านั้นที่เป็นผู้ฟ้องร้อง เป็นไปได้อย่างไรว่าชาวบ้านคนเดียวจะสามารถบุกรุกที่ดินแปลงเดียว
พร้อมกันถึง 18 แปลง ดังนั้นตนเองเห็นว่า ชาวบ้านสามารถฟ้องกลับบริษัทได้ในฐานะที่แจ้งความ
เท็จกับเจ้าหน้าที่ ทำให้ต้องถูกลงโทษทางอาญา" (20 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมรัฐและนายทุนใช้อำนาจล้นแกล้งชาวบ้านนี้ ถูกสร้างขึ้นโดยเหล่าชาว
บ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และสื่อมวลชนทางเลือก โดยใช้วิธีโต้
กลับ และอธิบายด้วยเหตุผลในเชิงมนุษยธรรม ให้ความหมายว่า รัฐและนายทุนร่วมมือกันกระทำ
รุนแรงเกินกว่าเหตุกับชาวบ้าน โดยใช้ช่องโหว่ความได้เปรียบทางกฎหมาย เช่น จับกุมชาวบ้าน
แบบเหวี่ยงแห อ้างเหตุผลเพื่อคัดค้านการประกันตัว ฟ้องร้องในข้อหาที่เป็นไปไม่ได้ และยังทำลาย
ที่อยู่อาศัย พิษผลทางการเกษตรของชาวบ้านอย่างร้ายมนุษยธรรม วาทกรรมนี้สร้างความหมายว่า
รัฐคือ 'ผู้สร้างทุกข์' เสียมากกว่าที่จะเป็นผู้ปัดเป่าทุกข์ และการกระทำของรัฐสวนทางกับคำพูด

2.วาทกรรมทุกฝ่ายอ้างความชอบธรรมของตนเอง

แต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน นายทุน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐยังได้อ้างตัวบท
กฎหมายเพื่อแสดงความถูกต้องชอบธรรมในการจัดการปัญหาของตน

".....การดำเนินการในครั้งนี้เป็นเพราะมีคำสั่งจากสำนักนายกรัฐมนตรี และมี
มติ ค.ร.ม.23 เมษายน 2545 ออกมาแล้วว่า สามารถดำเนินการกับกลุ่มชาวบ้านที่บุกรุกที่ดินได้ ที่
ผ่านมาชาวบ้านทำผิดกฎหมายและศีลธรรม....." (22 พฤษภาคม 2545)

".....ปฏิบัติการดังกล่าวถือเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อน และการกล่าวหาว่าชาว
บ้านทำผิดศีลธรรมและผิดกฎหมายนั้นต้องมองย้อนกลับไปที่ ใครกันแน่ที่ทำผิดกฎหมายและศีล
ธรรมจริงๆ เพราะจริงๆ แล้วตามประมวลกฎหมายที่ดินปี 2497 มาตรา 6 ก็ระบุชัดว่า หากบุคคล
ใดทอดทิ้งที่ดิน ไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน หรือปล่อยให้ดินให้รกร้างว่างเปล่า สำหรับที่ดินมีโฉนดเกิน
10 ปีติดต่อกัน หรือที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์เกิน 5 ปีติดต่อกัน ให้ถือว่ามามีเจตนาละสิทธิ
นอกจากนี้รัฐบาลทักษิณเองก็ยังมีแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ไว้แล้วว่า

จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินพอเพียง โดยการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการใช้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการที่ชาวบ้านดำเนินการปฏิรูปที่ดินจึงไม่ใช่ผู้บุกรุก แต่ชาวบ้านดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและทำตามกฎหมายต่างหาก” (22 พฤษภาคม 2545)

“.....ทางสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ นายสมชัย ศิริชัย ได้รุดเข้าพบรองผู้ว่าราชการจังหวัด นายสมศักดิ์ บุญเปลื้อง เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงว่า ทำไมทางจังหวัดจึงปล่อยให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงเช่นนี้ อีก นายสมศักดิ์ บุญเปลื้อง กล่าวว่า ทางจังหวัดมีความจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายเจ้าของที่ดินเอกชน และเกษตรกร ซึ่งเจ้าของที่ดินเอกชนร้องเรียนว่ามีการบุกรุก จึงต้องเข้าดำเนินการตามมติ ค.ร.ม.23 เมษายน 2545 ที่อนุญาตให้ทางจังหวัดสามารถดำเนินการได้” (30 พฤษภาคม 2545)

“พ.ต.อ.เสวี อินทพร ผู้กำกับ สภ.อ.ป่าซาง เปิดเผยว่า ผู้ต้องหาทั้ง 9 คนนั้นได้ร่วมกันทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ของผู้อื่น ทางเจ้าของที่ดินนั้นได้มาแจ้งความไว้ การจับกุมครั้งนี้เป็นการจับกุมตามหมายศาล ผู้ต้องหาทั้ง 9 คนได้กระทำความผิดในข้อหาร่วมกันบุกรุกแผ้วถางทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย ซึ่งทางตำรวจนั้นมีหลักฐาน

“ที่ผ่านมาเราพยายามประนีประนอมมาโดยตลอด เราต้องการให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และไม่อยากให้มีการปะทะกัน แต่การกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องทำตามหน้าที่” (27 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมทุกฝ่ายอ้างความชอบธรรมของตนนี้ใช้กลวิธีอธิบายด้วยหลักกฎหมาย หลักเศรษฐศาสตร์ หลักมนุษยธรรม และวิธีการโต้กลับฝ่ายตรงข้ามกับตน กล่าวคือ ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นอื่นๆ รวมถึงพวกนายทุนที่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่เกิดปัญหาซึ่งจัดเป็นผู้สร้างวาทกรรม ก็อ้างว่า การจัดการกับชาวบ้านที่ ‘บุกรุก’ ที่ดินนั้นเป็นสิ่งเหมาะสมแล้ว เพราะชาวบ้านทำผิดกฎหมายและศีลธรรม ฝ่ายรัฐไม่ได้ทำเกินกว่าเหตุ เนื่องจากเป็นคำสั่งจากสำนักนายกรัฐมนตรี จึงเป็นการกระทำตามหน้าที่ ในขณะที่ฝ่ายชาวบ้านนักวิชาการที่เห็นด้วยกับชาวบ้าน และองค์กรเพื่อประชาชนรากหญ้าต่างๆ ซึ่งถือเป็นผู้สร้างวาทกรรมอีกกลุ่ม ก็คัดค้าน ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐ โดยอ้างว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นรุนแรงกว่าเหตุ อีกทั้งที่ดินที่ชาวบ้านเข้าไปใช้ก็เป็นที่ดินที่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าเป็นเวลานาน ตามกฎหมายถือว่าเจ้าของที่ดินมีเจตนาละละสิทธิ์ ดังนั้นแล้วการกระทำของชาวบ้านไม่ใช่ความผิด

วาทกรรมของทั้งสองฝ่ายจึงออกมาปะทะกันด้วยการทำทนายของแต่ละฝ่าย เพื่อแสดงจุดยืน ความชอบธรรมในการกระทำของฝ่ายตน

3. วาทกรรมรัฐและนายทุนร่วมฉ้อฉล

วาทกรรมในเนื้อหาว่าที่กล่าวถึงความฉ้อฉลร่วมกันของนายทุนและรัฐ

“.....นายสีบสกุล กิจนุกร จากสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือกล่าวให้ข้อมูลกรณีปัญหาในเขตบ้านโป่งรุ ต.นครเจดีย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจและกลุ่มนายทุนเจ้าของที่ดินได้เข้าดำเนินการรื้อถอนพันธุ์ไม่ว่า เป็นพื้นที่ที่มีการออก ส.ป.ก.4-01 โดยมีขอบด้วยกฎหมาย โดยออกให้กับกลุ่มนายทุน และปล่อยให้ดินให้รกร้างว่างเปล่าเนื้อที่ 303 ไร่ ชาวบ้านจึงเข้าทำการปฏิรูปที่ดินตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ ซึ่งความจริงแล้วที่ดินในเขต ส.ป.ก. นั้นควรจะเป็นที่ดินเพื่อเกษตรกรอยู่แล้ว ทำไมจึงมีการนำไปออกเอกสารสิทธิ์ให้นายทุนได้.....” (22 พฤษภาคม ๒๕๔๕)

“.....บริเวณที่ชาวบ้านเข้าไปทำกิน ถูกใส่ร้ายว่าบุกรุกที่เอกชน แต่แท้จริงเป็นที่ชาวบ้านทำกินมาก่อน บ้างก็เป็นตลาดชั้น ที่ป่าสงวน ที่ สปก. และออกโฉนดผิดพื้นที่ แต่รัฐก็ยังออกโฉนดให้นายทุน ต่อมาคณะกรรมการที่รัฐเคยตั้งขึ้นได้ตรวจสอบพบว่า ออกโฉนดโดยมิชอบ ชาวบ้านไม่มีที่ทำกินจึงเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งก็เป็นพื้นที่ทำกินเดิมของตนเอง แต่นายทุนมาจับจองโดยมิชอบและปล่อยให้ร้างเป็นสิบปี รัฐก็ไม่ดำเนินการแต่อย่างใด แต่ถ้าเป็นที่ที่ออกโฉนดโดยถูกต้อง ชาวบ้านจะไม่เข้าไปแตะต้องเด็ดขาด” (27 พฤษภาคม ๒๕๔๕)

“.....ประเด็นสำคัญคือ ที่ดินลำพูนนั้นยังมีข้อเท็จจริงที่ถูกปิดบังและยังมีได้เปิดเผยออกมาคือ กรณีการทุจริตคอร์รัปชันที่ดินโดยเจ้าหน้าที่รัฐและนายทุนที่นำที่ดินสาธารณะของชุมชนไปออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ และยังไม่มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี ๒๔๙๗ มาตรา ๖ การนำที่ดินรกร้างว่างเปล่ามาใช้ให้เกิดประโยชน์.....” (28 พฤษภาคม ๒๕๔๕)

“.....การยึดที่ดินของชาวบ้าน จ.ลำพูน เป็นการเข้าไปยึดครองที่ดินซึ่งเดิมนั้นเป็นที่ดินสาธารณะที่ชาวบ้านเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันมาเนิ่นนาน แต่ถูกบุคคลและกลุ่มบุคคลกระทำการฉ้อฉล นำที่ดินสาธารณะนั้นเปลี่ยนเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์โดยวิธีการที่ผิดกฎหมายในการยึดครอง ชาวบ้านมิได้กระทำตามอำเภอใจ หากแต่ได้เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปตรวจสอบความถูกต้องของการครอบครองที่ดินโดยเอกชน ซึ่งปรากฏว่าคณะกรรมการซึ่งรัฐและ

ชาวบ้านตั้งขึ้นมาสามารถแสดงหลักฐานการทุจริตฉ้อฉลในการครองครองที่ดินของเอกชนรวมเป็นพื้นที่นับพันไร่" (28 พฤษภาคม 2545)

"เอกสารสิทธิในประเทศไทย ผมคิดว่าส่วนใหญ่ออกโดยมิชอบ กรณีลำพูนนี้ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบเอกสารสิทธิโดยภาคประชาชนที่จะต้องสนับสนุน ไม่ใช่มาจับกุมเช่นนี้" (28 พฤษภาคม 2545)

".....เราต้องมาดูว่า ความไม่ชอบมาพากลในการออกเอกสารสิทธิที่ไม่ถูกต้องนั้นมีขั้นตอน กระบวนการอย่างไรบ้าง.....การที่ชาวบ้านยินดีที่จะให้มีการสอบสวนและพิสูจน์ที่ดินที่ได้มาโดยไม่ถูกต้อง "ตรงนี้น่าจะเป็นส่วนที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมเข้ามาและใช้โอกาสนี้ในการที่จะดูว่า ระหว่างชาวบ้านกับนายทุนนั้นใครกันแน่ที่ละเมิดกฎหมายในการถือครองที่ดิน" (4 มิถุนายน 2545)

".....กรณีปัญหาที่ดินของพี่น้องชาว จ.ลำพูน นั้นก็คล้ายๆ กับโครงการท่อก๊าซไทย-มาเลย์ ที่ อ.จะนะ ซึ่งมีสาเหตุมาจากเรื่องเดียวกันคือ นโยบายของรัฐ ที่ไม่ให้ความสำคัญกับประชาชน อีกทั้งความไม่โปร่งใสในการดำเนินการด้วย....." (11 มิถุนายน 2545)

".....เจ้าหน้าที่ราชการมีความโปร่งใสอย่างไรในการออกเอกสารสิทธิ อย่างกรณีลำพูนในบางพื้นที่ ได้มีนโยบายการกระจายการถือครองที่ดินให้แก่ราษฎรตั้งแต่ปี 2509 15,000 ไร่ ปี 2513 ชะงักไป แล้วออกมาตรการใหม่โดยวิธีการเดินสำรวจ ให้เอกสารสิทธิแก่บุคคลผู้มีหลักฐานยืนยันการเข้าทำประโยชน์ โดยส่วนใหญ่เป็นการออกเอกสารสิทธิเป็นไปโดยมิชอบ เช่น การออกเอกสารสิทธิให้แก่คนนอกพื้นที่ เจ้าของอยู่กรุงเทพ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเหล่านี้หรือไม่....." (20 มิถุนายน 2545)

".....ขณะนี้รัฐบาลกำลังลอยตัวอยู่เหนือความขัดแย้งและอ้างว่า เป็นข้อพิพาทของเอกชน ทั้งๆ ที่ได้มีการตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหากรณีพิพาทการถือครองที่ดินตามมติ ค.ร.ม.9 เมษายนแล้ว มีการรับทราบหลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาตามที่เจรจากับสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือแล้ว ซึ่งเป็นการยืนยันว่า ปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากนโยบายและการดำเนินการที่ผิดพลาดของรัฐ ไม่ใช่ข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนแต่อย่างใด" (28 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมนี้มีหลายฝ่ายออกมาให้ความหมาย อาทิ ชาวบ้าน องค์การที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า ซึ่งถือเป็นตัวแทนของชาวบ้านอย่างสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ รวมไปถึงนักวิชาการ และยังมีตัวแทนชาวบ้านจาก อ.จะนะ จ.สงขลา ที่ประสบปัญหาจากนโยบายรัฐในการ

สร้างท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย โดยวิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรมก็คือ การอ้างเหตุผลว่ารัฐออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบให้กับนายทุน การตอกย้ำความหมายที่ว่า รัฐบาลไม่ว่าสมัยไหนก็มีการคอร์รัปชันคดโกงเป็นปกติ

ความหมายที่ต้องการสื่อออกมาจากฝ่ายชาวบ้าน และกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยในวาทกรรมนี้ คือ ชาวบ้านไม่ได้ทำความผิดอะไร เพราะที่ดินแต่เดิมเป็นของชาวบ้านอยู่แล้ว โดยอ้างวาทกรรมจากฝ่ายประชาสังคมว่า รัฐร่วมมือกับนายทุนโยนความผิดให้กับชาวบ้าน เพื่อเบี่ยงเบนประเด็นให้สังคมเข้าใจว่า เป็นความผิดของชาวบ้าน

4. วาทกรรมสนับสนุนแนวคิดประชาสังคม

วาทกรรมสนับสนุนแนวคิดประชาสังคม ควบคู่ไปกับการมองว่าที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรหรือชาวบ้านจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ เช่น

“.....การที่ชาวบ้านลุกขึ้นมาปฏิรูปที่ดินเองนั้น ก็เป็นการทวงสิทธิที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในแง่ที่ว่า ต้องการที่ดินไปใช้ในการผลิต ดังนั้นตนเองจึงเห็นว่า การจัดการปัญหาที่ดินและนำกฎหมายมาใช้กับชาวบ้านเพียงอย่างเดียวจึงไม่ได้” (28 พฤษภาคม 2545)

“.....กรณีที่ชาวบ้านเข้าไปใช้ที่ดินรกร้างว่างเปล่านี้ เป็นการสร้างแรงกดดันให้สังคมได้เห็นความสำคัญของการปฏิรูปที่ดิน ไม่ใช่การทำผิดกฎหมาย แต่เป็นการเสนอทางเลือกใหม่ให้กับสังคมว่า ทำอย่างไรถึงจะเอาที่ดินที่รกร้างว่างเปล่ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะที่ผ่านมาได้มีการนำที่ดินไปแก่งกำไรมากกว่าจะใช้ให้เกิดประโยชน์” (28 พฤษภาคม 2545)

วาทกรรมนี้ค่อนข้างโดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อกระแสหลักโดยทั่วไป เนื่องจากเราจะไม่ค่อยพบเห็นวาทกรรมที่สนับสนุนการร่วมมือกันของผู้คนในสังคมเพื่อแก้ปัญหา หรือเรียกร้องให้เกิดบางสิ่งบางอย่างขึ้น วาทกรรมนี้ให้ความหมายว่า รัฐไม่ใช่ทางออกของทุกปัญหาเสมอไป ปัญหาหลายๆ อย่างต้องอาศัยคนในทุกส่วนของสังคมร่วมกันผลักดันแก้ไข คล้ายกับการระดมสมอง ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ไม่ใช่รวมศูนย์ไว้ที่รัฐ ดังนั้นแล้วการที่ชาวบ้านลุกขึ้นมาปฏิรูปที่ดิน หรือเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินรกร้างว่างเปล่า ก็คือวิธีการทางประชาสังคมในรูปแบบของชาวบ้าน เพื่อให้สังคมภายนอกและรัฐได้รับรู้ถึงปัญหาที่ชาวบ้านต้องเผชิญ เพื่อจะได้ร่วมมือกันปฏิรูปที่ดินแบบถูกต้องชอบธรรมอย่างจริงจัง

วาทกรรมนี้สร้างขึ้นจากฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ต้องการให้เกิดการปฏิรูปที่ดินอย่างเป็นธรรม ออกเอกสารสิทธิ์อย่างถูกต้อง เพื่อให้ที่ดินถูกใช้อย่างคุ้มค่า ไม่ใช่ปล่อยให้ร้างว่างเปล่า แล้วนำไปเก็งกำไรอย่างที่เป็นอยู่

ในส่วนวิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรมนั้น คือ การได้กลับฝ่ายรัฐและนายทุน การอธิบายด้วยมิติเชิงประชาสังคม

5. วาทกรรมเน้นเกมการเมือง

ตัวอย่าง เช่น

“จับกุมชาวบ้านระนาว สกน.จีเคารพลสิทธิผู้ต้องหา ซีรัฐบาลอย่าเล่นเกมระหว่างอภิปราย” (21 พฤษภาคม 2545)

วาทกรรมในเนื้อหาว่า

“.....ส่วนอีก 6 ประเด็นปัญหา รัฐบาลยังไม่มีมีการเรียกประชุม อ้างว่าขอให้ผ่านการอภิปรายไม่ไว้วางใจก่อน ทั้งๆ ที่ไม่มีชาวบ้านสักคนไปอภิปรายในสภาฯ” (21 พฤษภาคม 2545)

หรือ ““ชาวบ้านไม่ได้ต้องการความรุนแรง แต่รุนแรงเพราะรัฐใช้ความรุนแรง ใช้อำนาจเกินขอบเขตที่มี” นายสุรียันต์กล่าว พร้อมกับย้ำว่าทาง สกน.และเครือข่ายประชาชนจะต่อสู้คดีและจะประกันตัวผู้ต้องหาเพื่อพิสูจน์ว่าปัญหาเกษตรกรเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง และรัฐไม่ควรเล่นเกมการเมืองอย่างนี้” (21 พฤษภาคม 2545)

รวมถึง “ด้านนายสุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย กล่าวว่า ขณะนี้รัฐใช้ 2 มาตรฐาน และเลือกปฏิบัติ ขณะที่กรณีที่ดินอัลไพน์ รัฐใช้มาตรการการเมืองเปลี่ยนคิดให้เป็นชอบ กรณีชาวบ้านอ้างข้อกฎหมาย ใช้มาตรการรุนแรง ใช้กำลังตำรวจ มาตรการดังกล่าวได้รับไฟเขียวจากมติคณะรัฐมนตรี 23 เมษายน 2545 ให้ใช้มาตรการเด็ดขาดกับชาวบ้านที่บุกรุกพื้นที่ ซึ่งรัฐก็กำลังใช้มาตรการเช่นเดียวกันนี้กับชาวบ้านที่ต่อต้านท่อก๊าซไทยมาเลเซีย เท่าที่คุยกับชาวบ้าน ชาวบ้านพยายามติดต่อกับรัฐบาล แต่กลไกไม่ทำงาน โดยอ้างว่าอยู่ในระหว่างถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ กรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการทำ

สงครามกับความยากจนของรัฐว่าแท้ที่จริงแล้วเป็นเพียงเรื่องการเมืองของรัฐบาลเท่านั้น" (27 พฤษภาคม 2545)

วาทกรรมนี้ออกมาจากฝ่ายชาวบ้าน และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชน โดยใช้วิธีการสร้างวาทกรรมแบบอธิบายด้วยเหตุผลเดียว คือ มิติของการเมือง โดยพยายามโยงเรื่องปัญหาที่ดินให้เป็นเกมการเมืองของฝ่ายรัฐ เนื่องจากรัฐพยายามโยกโย้ ยืดเวลาที่จะร่วมกันพูดคุยแก้ปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้าน โดยอ้างว่าอยู่ในระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

6. วาทกรรมชาวบ้านไม่ได้เป็น 'อาชญากร'

ตัวอย่างที่เห็นในเนื้อข่าว อาทิ เช่น

".....เมื่อชาวบ้านเดือดร้อนมากขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ จึงต้องเข้าบุกรุก จึงขอความเป็นธรรมให้ชาวบ้าน อย่ามองว่าชาวบ้านเป็นโจร รัฐควรใช้กระบวนการเจรจาจากกลไกคณะกรรมการฯ ที่ตั้งขึ้น และขอเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งถึงตำรวจซึ่งคัดค้านไม่ให้ประกันตัวชาวบ้าน โดยกล่าวหาว่าชาวบ้านจะใช้อิทธิพลมาข่มขู่พยาน ซึ่งไม่เป็นความจริง สิทธิของชาวบ้านควรได้รับการคุ้มครอง....." (27 พฤษภาคม 2545)

".....รัฐบาลต้องปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังโดยเร่งด่วน เพราะประชาชนคนจนมิใช่อาชญากรของสังคมแต่อย่างใด เพียงแต่ต้องการความเป็นธรรมในสังคมในการมีสิทธิในที่ดินทำกินซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลเอง....." (27 มิถุนายน 2545)

วาทกรรมนี้เป็นวาทกรรมที่ชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับประชาชนรากหญ้าสร้างขึ้นเพื่อตอบโต้และร้องขอความเห็นใจในเวลาเดียวกัน วิธีการที่ใช้สร้างก็คือ การโต้กลับความหมายที่ว่า ชาวบ้านผู้บุกรุกที่ดินคือผู้กระทำความผิด เป็น 'โจร' เป็น 'อาชญากร' การอธิบายด้วยหลักสิทธิ เช่น สิทธิในที่ดินทำกิน สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาประกันตัว และหลักมนุษยธรรม ส่วนความหมายของวาทกรรมนี้คือ การที่ชาวบ้านเข้าไป 'บุกรุก' ในที่ดินที่เป็นปัญหานั้น เป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจบังคับ อีกทั้งเป็นนโยบายของรัฐเองที่ต้องการให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินทุกผืนอย่างคุ้มค่า ดังนั้นแล้วรัฐควรเข้าใจและให้ความเป็นธรรมกับชาวบ้าน ไม่ควรอ้างเหตุผลเพื่อคัดค้านการประกันตัว เพราะชาวบ้านไม่ใช่โจรหรืออาชญากรที่ก่อคดีรุนแรง เป็นภัยต่อสังคม จนปล่อยให้อยู่ในสังคมภายนอกไม่ได้

3) วาทกรรมการพาดหัวข่าวและเนื้อข่าวในระยะช่วงที่ 3 ช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

การพาดหัวข้อข่าวในช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์นั้น สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ยังคงลักษณะเช่นเดียวกับในช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 กล่าวคือ ให้ภาพฝ่ายชาวบ้านในแง่ลบ เป็นผู้เข้าไปบุกรุกที่ของเอกชนที่มีเอกสารสิทธิ์ และการบุกรุกของชาวบ้านนั้นมีหัวหน้าแกนนำเป็นผู้ชักนำ ในขณะที่เดียวกันให้ภาพฝ่ายรัฐเป็นผู้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยปัญหานี้ให้เบาบางลง โดยมีทั้งหมด 2 วาทกรรม คือ วาทกรรมชาวบ้านเป็น 'ผู้บุกรุก' และวาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดโป่ทุกซ์'

1.วาทกรรมชาวบ้านเป็น 'ผู้บุกรุก'

"ชาวบ้านยึดกฎหมาย ชุบที่ดินนายทุน" (28 กรกฎาคม 2545)

เนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์ก็นำเสนอไปในรูปแบบเดียวกับพาดหัวข่าว อาทิ

"สกน.ภาคเหนือ ยุชาวบ้านยื่นหนังสือถึง ผวจ.เชียงใหม่ ขอเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินของนายทุน อ้างไม่มีที่ดินทำกิน พร้อมยื่นข้อเสนอขอให้ตั้งกรรมการขึ้นมา โดยให้ชาวบ้านร่วมเป็นกรรมการกึ่งหนึ่งของชุดที่จะตั้งขึ้นมา" (28 กรกฎาคม 2545)

วาทกรรมนี้ต่อเนื่องมาจากช่วงที่ 1 ช่วงก่อตัวของเหตุการณ์ ที่ฝ่ายรัฐ นายทุน และสื่อมวลชนกระแสนักร่วมกันสร้างขึ้น วิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรม คือ การติดตามให้กับชาวบ้านว่าเป็น 'ผู้บุกรุก' โดยเข้าไปชุบที่ดินของนายทุน นอกจากนี้ยังมีวาทกรรม 'มือที่สาม' ปลุกปั่นซึ่งใช้วิธีสร้างตัวละคร 'บุคคลที่สาม'

2.วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดโป่ทุกซ์'

"สร้างปัญหาถือครองที่ดิน 'สมบัติ' ขึ้นเหนือ ติดตามคืบหน้า ปล่อยทิ้งรกร้าง กรณีชม.-ลำพูน จะต้องรื้อฟื้นกฎหมาย" (2 สิงหาคม 2545)

ตัวอย่างในเนื้อหาข่าว

"นายสมบัติกล่าวในที่ประชุมว่า สำหรับการแก้ไขปัญหาการปล่อยที่ดินรกร้างว่างเปล่า จากกรณีปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ เป็นเหตุให้จะต้องมีการรื้อฟื้นการนำกฎหมายมาตรา 6 มาใช้อีกครั้งหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินไว้แล้ว ไม่ใช่ให้เกิดประโยชน์ของคนบางกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามมองว่า หากจะนำกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้จริง

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้อย่างรอบคอบที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย”
(2 สิงหาคม 2545)

วาทกรรมนี้ก็เป็นวาทกรรมที่คงอยู่ในหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์อยู่เช่นเดิม โดยผู้สร้างวาทกรรมก็คือกลุ่มเดิม ซึ่งได้แก่ ฝ่ายรัฐ และสื่อกระแสหลัก โดยใช้วิธีการผลิตซ้ำ ตอกย้ำมายาคติที่ว่า รัฐคือผู้ที่แก้ปัญหให้กับประชาชนได้ ประชาชนจึงอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ ไม่มีอำนาจตัดสินใจจัดการแก้ปัญหาเองได้

สำนักข่าวประชาธรรม

สำนักข่าวประชาธรรมได้นำเสนอวาทกรรมในช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์ทั้งหมด 8 วาทกรรม ได้แก่ วาทกรรมรัฐคุกคามชาวบ้าน, วาทกรรมรัฐเลือกปฏิบัติและฉ้อฉล, วาทกรรมอ้างสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ, วาทกรรมรัฐเริ่มเข้าใจประชาชน, วาทกรรมความเข้มแข็งของประชาสังคม, วาทกรรมชนชั้นและความไม่เท่าเทียมที่ดำรงอยู่, วาทกรรมชาวบ้านไม่ใช่ ‘โจรหรืออาชญากร’, และวาทกรรมที่ดินเป็นต้นทุนทางสังคมของชาวบ้าน

1.วาทกรรมรัฐคุกคามชาวบ้าน

ในส่วนของสำนักข่าวประชาธรรม ก็ยังคงนำเสนอวาทกรรมเจ้าหน้าที่รัฐคุกคามก่อกวน แกล้ง ใช้ความรุนแรง ไม่มีความยุติธรรมกับชาวบ้านอยู่เช่นเดิม ดังเช่น

“สทน.ถูก จนท.ตำรวจวางยี่นหนังสือนายกฯ แก้ปัญหาลำพูน” (5 กรกฎาคม 2545)

“คดีชาวบ้านลำพูนเพิ่มพรวดพันกว่าคดี นักวิชาการชี้ จนท.จงใจกลั่นแกล้ง” (6 กรกฎาคม 2545)

ในส่วนของเนื้อหาข่าวที่สนับสนุนวาทกรรมแนวนั้น ตัวอย่างเช่น

“.....เพราะสถานการณ์การจับกุมชาวบ้านในครั้งนี่ไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ต่อสู้ทางกฎหมายอย่างยุติธรรม เป็นการจับกุมด้วยข้อหาที่มากมายและตั้งหลักทรัพย์การประกันตัวสูงเกินกว่าที่ชาวบ้านจะช่วยเหลือตัวเองได้ นอกจากนี้ยังมีการพยายามคัดค้านการประกันตัวซึ่งยิ่งปิดโอกาสชาวบ้านในการต่อสู้ตามกระบวนการกฎหมาย.....” (2 กรกฎาคม 2545)

“.....การดำเนินการของรัฐต่อชาวบ้านนั้น ตนมองว่าเป็นการเอาแง่มุมของกฎหมายที่ได้เปรียบมาทำให้ชาวบ้านเสียเปรียบ เช่น การฟ้องร้องจับกุมชาวบ้านแต่ละคน คนละ 18 คดี ซึ่งตนคิดว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบธรรม แม้ตำรวจสามารถตั้งข้อหาได้มากขนาดนี้ แต่ควรคำนึงถึงความชอบธรรมด้วยว่า การตั้ง 18 คดีนั้น ผลที่ออกมาทำให้ชาวบ้านไม่สามารถหาทุนทรัพย์มาประกันตัวได้” (2 กรกฎาคม 2545)

“.....ที่ประชุมยังได้มีการกล่าวถึงมติ ค.ร.ม.23 เม.ย. โดย สกน.ยังคงยืนยันให้ยกเลิกมติ ค.ร.ม.ดังกล่าว เพราะเป็นมติที่มุ่งจะจัดการกับประชาชน นายสมบัติ (อุทัยสง) ได้กล่าวว่า ในที่ประชุม ค.ร.ม.เมื่อวาน (30 ก.ค.) ยังคงเห็นว่ามตินี้ไม่มีอะไรที่รุนแรง เพราะเป็นการทำตามกฎหมาย.....” (31 กรกฎาคม 2545)

“ด้านนายประยงค์ ดอกลำไย กล่าวภายหลังการประชุมว่า การที่ ค.ร.ม.ยืนยันว่ามติ ค.ร.ม.23 เม.ย.ออกอย่างถูกต้องไม่มีผลต่อผู้ชุมนุมนั้น แสดงให้เห็นถึงจุดยืนของรัฐที่มุ่งใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหของชาวบ้าน และพบว่าในรายงานของ จ.ลำพูน ก็ใช้มติ ค.ร.ม.23 เม.ย.มาเป็นเหตุผลในการดำเนินการจับกุม ซึ่งรัฐจะอ้างว่ามตินี้ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงไม่ได้.....” (31 กรกฎาคม 2545)

ตัวอย่างวาทกรรมการโต้ตอบจากเจ้าหน้าที่รัฐแสดงถึงมุมมองที่มีต่อชาวบ้าน

“ด้าน พ.ต.อ.เสวี อินทะธร ผกก.สภ.อ.ป่าซาง กล่าวว่า การมอบตัวในวันนี้ก็เหมือนกับคดีอื่นๆ ไป ไม่ต้องให้ความสำคัญมาก การจับกุมชาวบ้านผู้กระทำความผิดก็เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่กลับมีการประโคมข่าวใหญ่โต อย่างไรก็ตามหลังจากนี้หากยังมีการกระทำความผิดแบบนี้ ก็จะมีการออกหมายจับอีกเหมือนกับคดีอาญาทั่วไป ส่วนการที่ชาวบ้านมอบตัวเพื่อพิสูจน์ตัวเองก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ตอนแรกทำไมต้องหนีด้วย” (11 กันยายน 2545)

สำหรับผู้สร้างวาทกรรมนี้ คือ ชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานด้านประชาชน รากหญ้า และสื่อทางเลือก ส่วนวิธีการที่ใช้ คือ การโต้กลับ การอธิบายด้วยเหตุผลในเชิงมนุษยธรรม

2.วาทกรรมรัฐเลือกปฏิบัติและจ้องฉล

วาทกรรมนี้เป็นวาทกรรมที่ต่อเนื่องมาจากช่วงที่ 2 ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์ ซึ่งวิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรม คือ การอธิบายเหตุผลว่ารัฐออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ ใช้กระบวนการ

ยุติธรรมทางกฎหมายกับชาวบ้าน แต่กับกลุ่มนายทุนกลับเพิกเฉย และตอกย้ำความเชื่อว่า การคอร์รัปชันคดโกงของรัฐเป็นเรื่องปกติธรรมดา ส่วนผู้สร้างวาทกรรมก็คือ ชาวบ้าน องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และกลุ่มนักวิชาการ

ตัวอย่างวาทกรรม เช่น

“รัฐชอบปฏิบัติกับชาวบ้านโดยใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด แต่พอเจ้าของที่ดินซึ่งผิดกฎหมายกลับไม่ใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งก็ผิดทั้งคู่ ชาวบ้านผิดกฎหมายในสภาพปัจจุบัน แต่ที่จริงพอเราเพิกถอนแล้ว เขาก็ไม่ผิดกฎหมาย เพราะที่ดินเหล่านั้นออกเอกสารสิทธิ์โดยฉ้อฉล” (2 กรกฎาคม 2545)

“.....ภาพรวมของปัญหาที่ดิน จ.ลำพูน คือกระบวนการผิดพลาดล้มเหลวในการจัดการที่ดินโดยรัฐที่ฝ่ายการเมืองและราชการยั่วยุกับนายทุนท้องถิ่นและนายทุนชาติ ทั้งออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ ทุบที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชาวบ้าน ฯลฯ.....” (5 กรกฎาคม 2545)

“.....การกระทำของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมนั้นถือเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมกลั่นแกล้งประชาชน เพราะความจริงแล้วไม่จำเป็นต้องแยกฟ้อง แยกสำนวนเป็นรายแปลงเลย เพราะเจ้าของที่เป็นรายเดียวกัน ตระกูลเดียวกัน เหตุที่ทำเช่นนี้เท่ากับจงใจไม่ให้มีการประกันตัวได้ เพราะลำพังแค่ตำแหน่งของนักวิชาการเพียงคนเดียวเช่นตนเอง ซึ่งเป็นข้าราชการระดับซี 5 ก็ไม่สามารถประกันตัวชาวบ้านได้เลยสักคน เนื่องจากตำแหน่งซี 5 มีวงเงินประกันเพียงแค่ 60,000 บาทเท่านั้น ขณะที่ชาวบ้านแต่ละคนโดนกันคนละหลายสิบลட்சี กรณีของชาวบ้านที่โดนคดีสูงถึง 42 คดี ก็ไม่มีหวังว่าจะออกมาสู่คดีใดๆ ได้เลย” (6 กรกฎาคม 2545)

“นายเกษม พิัญญาหลวง ตัวแทนจาก สกน.กล่าวถึงกรณีการออก ส.ป.ก.4-01 ในพื้นที่บ้านโป่งรู อ.ป่าซาง จ.ลำพูน ว่า มีความไม่ชอบมาพากล และมีการคอร์รัปชันที่ดิน โดยได้ยกตัวอย่างกรณีของนางวิไลวรรณ เงิน (วิลาด) ครอบครองที่ดินจำนวน 50 ไร่ โดยออกเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2544 ความจริงนางวิไลวรรณไม่มีคุณสมบัติในการได้ ส.ป.ก.4-01 เนื่องจากมิใช่เกษตรกร เพราะมีอาชีพค้าขายและเป็นหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทคิงส์ฟูลส์ เอ็นเทอร์ไพรซ์ จำกัด ซึ่งบริษัทนี้ทำธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่ แต่ได้มีการสร้างหลักฐานและพยานเท็จขึ้นมา ทั้งจากกลุ่มนายทุนเจ้าของที่ดินและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น” (7 ธันวาคม 2545)

วาทกรรมข้างต้นนี้จะส่งผลในการลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายรัฐลง ดังตัวอย่างวาทกรรมต่อไปนี้

“ข้อเท็จจริงที่ปรากฏเช่นนี้ จึงอยากขอเรียกร้องว่าให้นายกรัฐมนตรีทำความ สะอาดสำนักงาน ส.ป.ก. เพราะว่าสำนักงานนี้ค่อนข้างจะโสโครก” (7 ธันวาคม 2545)

3. วาทกรรมอ้างสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

“.....สิทธิการประกันตัวผู้ต้องหายังเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่มีการลด หย่อนและแยกฟ้อง แยกสำนวนเช่นนี้ ก็เท่ากับจใจักัดกันไม่ให้ประกันตัวอย่างชัดเจน ก็เท่ากับ ละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญด้วย” (6 กรกฎาคม 2545)

“.....การที่ฟ้องร้องชาวบ้านด้วยคดีจำนวนมากเช่นนี้เป็นการฟ้องที่มีลักษณะไม่ ปกติ เห็นได้ชัดว่าเป็นกระบวนการปราบปรามขบวนการประชาชนที่ทำการปฏิรูปที่ดิน เพราะชาว บ้านถูกฟ้องร้องคนละหลายสิบคดี ต้องใช้วงเงินประกันจำนวนมหาศาล ต่อให้มีนักวิชาการทั่ว ประเทศก็ยังไม่สามารถประกันชาวบ้านออกมาไม่ได้.....” (7 กรกฎาคม 2545)

“หากมองกรณีการจับกุมเกษตรกรที่ลำพูนนี้ แล้วโดยสามัญสำนึกแล้ว จะเห็นว่า มีความไม่ยุติธรรมอย่างมาก เพราะเป็นการทำให้คนเล็กๆ หมดหนทางต่อสู้ในกระบวนการยุติ ธรรม” (7 กรกฎาคม 2545)

วาทกรรมนี้ออกมาจากฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานด้านประชา ชนรากหญ้า โดยวิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรม คือ การอ้างถึงสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนความหมายของวาทกรรมนี้ คือ สิ่งที่รัฐทำอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการจับกุมชาวบ้าน การคัดค้านการประกันตัว การฟ้องร้องชาวบ้านคนละหลายสิบคดี เหล่านี้ล้วนเป็นการละเมิดสิทธิ ของประชาชน

4. วาทกรรมรัฐเริ่มเข้าใจประชาชน

เริ่มมีวาทกรรมที่แสดงภาพของเจ้าหน้าที่รัฐในแง่บวกมากขึ้น คือ ให้ความสำคัญ ธรรม และความยุติธรรมกับชาวบ้านประชาชนทั่วไป ตัวอย่างพาดหัวข่าวในแนวนี้

“ผบก.ภ.5 รับปากให้ความสำคัญธรรมผู้ต้องหาคดีบุกรุกที่ดิน” (12 กรกฎาคม 2545)

“สภ.อ.บ้านโองจับชาวบ้านอีก 1 ราย ซึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ดำเนินคดีด้วยความเป็นธรรม” (15 กรกฎาคม 2545)

ยกตัวอย่างเนื้อหาข่าวที่นำเสนอภาพเจ้าหน้าที่รัฐในแง่บวก พร้อมช่วยเหลือประชาชน ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน

“พล.ต.ต.สุวัฒน์ กริ่งไกร ได้ชี้แจงว่า ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีการรวบรวมคดีที่มีหมายจับกุมในเวลานี้ราว 67 ราย และจะส่งฟ้องศาลในคราวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ญาติผู้ต้องหาที่ต้องการจะประกันตัวมีความสะดวกในการประกันตัว.....” (12 กรกฎาคม 2545)

“.....พล.ต.ท.เจษฎาภิบาลรับปากว่า วันจันทร์ที่จะถึงนี้ (15 ก.ค.) จะมีการเปลี่ยนแปลงพนักงานสอบสวนชุดใหม่และปรึกษารื้อกับ สกน.กรณีการดำเนินคดีที่เป็นธรรมทั้งต่อผู้ต้องหาและผู้ฟ้องร้อง ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อการดำเนินคดีรวดเร็วและเสร็จสิ้นเร็วขึ้น หลังจากประกันตัวแล้วชาวบ้านก็จะได้ต่อสู้ในกระบวนการทางศาลต่อไปได้อย่างเต็มที่ขึ้น และรับปากจะชะลอการจับกุมชาวบ้านที่มีหมายจับทั้ง 67 รายไว้ก่อน เพื่อให้ชาวบ้านได้เตรียมความพร้อมในเรื่องการมอบตัวและประกันตัว ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องเตรียมรวบรวมสำนวนฟ้องคดีของแต่ละรายให้เรียบร้อยด้วยเช่นกัน” (12 กรกฎาคม 2545)

“ผมถือว่าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ต้องหาดีอุกฉกรรจ์เลวร้าย เราก็อยากอำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินคดีอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ถูกก็ดำเนินการให้ถูกต้อง ผิดก็ต้องลงโทษ” (12 กรกฎาคม 2545)

“.....ขณะเดียวกันในการเจรจาหรือเพื่อแก้ปัญหากับผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 (ผบช.ภ.5) พล.ต.ท.เจษฎาภิบาล พรหมสาขา ณ สกลนคร รองผู้บังคับการตำรวจภูธร จ.ลำพูน พ.ต.ท.หม่อมหลวงไกรสิทธิ์ ศรีธวัช พร้อมผู้กำกับตำรวจอำเภอป่าซาง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง และ อ.บ้านโอง ในเช้าวันนี้ (15 ก.ค.) ก็ได้มีข้อตกลงร่วมว่าจะดำเนินการให้ผู้ต้องหาคดีที่ดินได้รับความเป็นธรรม โดยระหว่างที่รองผู้บังคับการตำรวจภูธร จ.ลำพูน พ.ต.ท.หม่อมหลวงไกรสิทธิ์กำลังรวบรวมคดีทั้ง 3 อำเภอให้แล้วเสร็จนั้น จะชะลอการจับกุมดำเนินคดีไว้ก่อน หลังจากรวบรวมเสร็จแล้วผู้ต้องหาจะมอบตัวและประกันตัวต่อไป” (15 กรกฎาคม 2545)

วาทกรรมนี้ออกมาจากฝ่ายรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะเห็นได้ว่า วาทกรรมนี้เป็นวาทกรรมที่ออกมาจากฝ่ายรัฐที่ปรากฏในสำนักข่าวประชาธรรมเป็นครั้งแรก สำหรับวิธีการที่

ใช้สร้างวาทกรรม คือ อ่างหลักมนุษยธรรม วาทกรรมนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ฝ่ายรัฐจับกุมและดำเนินการกับชาวบ้านด้วยความรุนแรง จนฝ่ายชาวบ้านต้องออกมาตอบโต้ด้วยวาทกรรมหลายชุด รัฐจึงได้ออกมาแสดงวาทกรรมประนีประนอม เห็นอกเห็นใจชาวบ้านดังตัวอย่างข้างต้น วาทกรรมนี้กล่าวได้ว่าเกิดขึ้นเพราะแรงกดดันจากฝ่ายชาวบ้านและผู้สนับสนุน

5.วาทกรรมความเข้มแข็งของประชาสังคม

ตัวอย่าง ได้แก่

“ผ้าป่าที่ดินดินปฏิรูปที่ดินโดยประชาชน ชีกรัฐไม่เคยทำสำเร็จ” (7 กรกฎาคม 2545)

“นักวิชาการทั่วประเทศหนุนปฏิรูปที่ดิน เรียกร้องสังคมไทย ตรวจสอบความฉ้อฉล” (12 กันยายน 2545)

“วอนนายกฯ มอง ปชช.เป็นมิตรร่วมผลักดันปฏิรูปที่ดิน จักรอนที่ สปก.ที่ดินรกร้าง ได้สิทธิโดยมิชอบก่อน” (7 ธันวาคม 2545)

“เกษตรกรยันปัญหาที่ดิน ปชช.ต้องร่วมกัน ชีไม่ใช้แค่มีกฎหมาย ไม่อาจฝากความหวังที่นักการเมืองและ ส.ส.” (15 ธันวาคม 2545)

ตัวอย่างของวาทกรรมแนวประชาสังคมที่ปรากฏในเนื้อหาช่วงระยะเวลาคลี่คลายของเหตุการณ์

“.....จำเป็นอย่างยิ่งที่พลังของประชาสังคมต้องชี้ให้สังคมได้เห็น ว่า หากเราปล่อยไปกว่านี้คงไม่ได้อีกแล้ว เพราะมันจะยิ่งสร้างความขัดแย้งที่รุนแรงในสังคมอีกต่อไป” (2 กรกฎาคม 2545)

“.....การที่เกษตรกรลำพูนลุกขึ้นมาใช้ประโยชน์ที่ดินรกร้าง และตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ที่ดินลำพูนถือเป็นขบวนการ ปปช.ของฝ่ายประชาชน ซึ่งภาครัฐไม่เคยตรวจสอบ ไม่เคยทำ.....กรณีของชาวบ้านที่ลำพูนถือเป็นการริเริ่มโดยภาคประชาชนเอง แต่ผลที่ติดตามมากลับกลายเป็นว่าชาวบ้านถูกจับเข้าคุก” (7 กรกฎาคม 2545)

“กรณีลำพูนนั้นพิสูจน์ว่า การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทยไม่อาจทำได้โดยนักการเมือง และกลไกตลาด ต้องให้เกษตรกรและชนชั้นกลางในสังคมเข้ามาจัดการกันเอง” (7 กรกฎาคม 2545)

“การแก้ปัญหาในปัจจุบันนั้นต้องมองให้ถึงรากแห่งปัญหา และที่สำคัญต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการทรัพยากรต่างๆ ด้วย ซึ่งหากไม่จัดการเรื่องโครงสร้างในสิทธิและอำนาจของชุมชนแล้ว การแก้ปัญหาก็จะเกิดได้ยาก” (21 กรกฎาคม 2545)

“.....การแก้ไขปัญหาดินนั้นก็คงจะเป็นไปตามกระบวนการที่ได้เจรจากับรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามพลังของภาคประชาชนจะต้องเคลื่อนไหวไปด้วย จึงจะสามารถผลักดันการแก้ไขปัญหาดินได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน และมีการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกร” (11 กันยายน 2545)

“.....การที่ประชาชนในประเทศคำนึงถึงเรื่องนี้และดำเนินการด้วยตนเอง ทำให้การแก้ไขปัญหาดินเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง นักวิชาการจึงเห็นว่า การแก้ไขปัญหาดินนั้นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และการที่ประชาชนหรือเกษตรกรรายย่อยต้องการเข้ามามีส่วนร่วม แล้วยังถูกกล่าวหาว่าเป็น “ผู้บุกรุก” นี้ถือว่าเป็นธรรมอย่างยิ่ง.....” (12 กันยายน 2545)

“อยากให้นายกรัฐมนตรีพูดถึงการมีส่วนร่วมของขบวนการประชาชนในการปฏิรูปที่ดิน และเสนอว่า นายกฯ ควรจะใช้คำว่า “ปฏิรูปที่ดิน” มากกว่าคำว่า “แปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน”” (7 ธันวาคม 2545)

วาทกรรมนี้ก็ยังคงปรากฏให้เห็นโดดเด่นอยู่เสมอ โดยเฉพาะได้มีการนำเสนอมากขึ้นในช่วงระยะของการคลี่คลายของเหตุการณ์นี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักข่าวประชาธรรมให้ความสำคัญกับกระบวนการประชาสังคม ซึ่งหมายถึง ความเข้มแข็งของพลเมืองซึ่งเริ่มมาจากฐานล่าง ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งในกรณีเหตุการณ์ปัญหาดินนี้มุ่งเน้นที่ การปฏิรูปที่ดินโดยขบวนการประชาชน

สำหรับผู้สร้างวาทกรรมนี้ก็คือกลุ่มเดิม ซึ่งได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับประชาชนรากหญ้า วิธีการที่ใช้สร้างวาทกรรม คือ การโต้กลับฝ่ายรัฐและนายทุน การอธิบายด้วยมิติเรื่องประชาสังคม

6. วาทกรรมชนชั้นและความไม่เท่าเทียมที่ดำรงอยู่

นอกจากแนวคิดเรื่องประชาสังคมที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว ยังมีเรื่องชนชั้น ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมปรากฏแทรกอีกด้วย ดังตัวอย่าง

“ปัญหาที่ดินเป็นเรื่องชนชั้น คนทั้งสังคมต้องเห็นความสำคัญและร่วมมือกัน ปฏิบัติจึงจะสำเร็จ จะไปฝากความหวังไว้ที่นักการเมือง หรือ ส.ส.คงจะไม่ได้.....” (15 ธันวาคม 2545)

วาทกรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคในการครอบครองที่ดิน เนื่องจากว่า คนที่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน กลับไม่ใช้ที่ดินทำประโยชน์ ปล່อยให้รกร้างว่างเปล่า ในขณะที่ชาวบ้านซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักมีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก แต่กลับไม่มีที่ดินทำกิน ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องมองให้ออกและให้ความสำคัญ ร่วมมือกันแก้ไข จึงจะเกิดความเสมอภาคได้

สำหรับผู้สร้างวาทกรรมนี้ คือ นักวิชาการ วิธีการสร้าง คือ อ้างเส้นแบ่งเรื่องชนชั้น

7. วาทกรรมชาวบ้านไม่ใช่ ‘โจรหรืออาชญากร’

ในช่วงคลี่คลายของเหตุการณ์นี้ ก็คล้ายคลึงกับในระยะวิกฤต คือมีวาทกรรมที่สร้างขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับความคิดที่ว่า “ชาวบ้านเป็นโจร หรืออาชญากร” เชกเช่นเดียวกัน อาทิเช่น

“.....ชาวบ้านทั้งหมดมีความยากจนจากนโยบายแห่งรัฐ เมื่อตกเป็นคดีความ ย่อมไม่มีหลักทรัพย์มาประกันตนเองได้ในจำนวนมาก จึงขอให้ท่านให้นโยบายไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ชาวบ้านที่ถูกดำเนินคดีสามารถมีสิทธิ์ประกันตัวได้อย่างไม่มีเงื่อนไข เพราะพวกเราไม่ใช่อาชญากร ปล้นชาติ ปล้นแผ่นดิน” (5 กรกฎาคม 2545)

วาทกรรมนี้ก็สืบเนื่องมาจากช่วงที่ 2 ช่วงวิกฤตของเหตุการณ์เช่นเดียวกัน โดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชนเป็นผู้สร้างความหมาย ส่วนวิธีการที่ใช้ก็คือ การโต้กลับ การอ้างสิทธิ์

8. วาทกรรมที่ดินเป็นต้นทุนทางสังคมของชาวบ้าน

“.....เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ดิน ซึ่งมุ่งประสงค์ให้ที่ดินเป็นทุนของสังคม การที่ชาวนาไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินไม่เพียงพอในการผลิต พวกเขาย้ายไปยึดครองที่ดินเพื่อทำการผลิตนี้ สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตอย่างหนักของการจัดการทรัพยากรที่ดินในประเทศไทย อันเป็นผลจากการใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพและมีผลผลิตต่ำ ที่ดินเป็นทรัพยากรพื้นฐานของประเทศเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ของประชากรไทยไม่อาจทำการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะเข้าไม่ถึงทรัพยากรที่ดิน หรือไม่มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาที่ดินซึ่งมีอยู่จำกัด” (2 กรกฎาคม 2545)

“.....ในขณะที่เราป่าวประกาศให้คนมีเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง แต่เขาจะช่วยตัวเองได้อย่างไรในเมื่อที่เขาก็ยังไม่มี ดังนั้นการที่จะให้เขาพึ่งตัวเองได้ก็อยู่ที่การให้ความสำคัญกับการจัดสรรที่ดินให้เป็นธรรม.....” (2 กรกฎาคม 2545)

“ผืนแผ่นดินไม่ใช่แค่ทรัพยากรการผลิต แต่ที่ดินเป็นต้นทุนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นทุนทางสังคม ที่ดินไม่ใช่เรื่อง “ตารางวา หรือกี่ไร่” ที่คิดเป็นมูลค่าตลาดเพื่อซื้อขายเท่านั้น เรื่องนี้ต้องคำนึงถึงสิทธิชุมชนด้วย” (5 กรกฎาคม 2545)

“.....หากจะมองเผินๆ อาจจะมองว่า ชาวบ้านยึดที่ดินเอกชน แต่เราจะต้องพิจารณาต่ออีกว่าที่ดินเอกชนนั้นเป็นที่ดินที่ได้มาโดยมิชอบ อีกทั้งยังไม่ได้ทำประโยชน์ใดๆ ที่ดินควรจะกลับคืนเป็นของรัฐ และไม่ควรมองที่ดินแค่เป็นของเอกชน แต่จะมองที่ดินในฐานะปัจจัยการผลิต.....” (6 กรกฎาคม 2545)

“.....นอกจากนี้ยังต้องเปลี่ยนฐานคิดและวิธีการมองที่ดินด้วย ต้องมองว่าที่ดินไม่ใช่สินค้า แต่ที่ดินเป็นที่มาของปัจจัย 4 ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต” (15 ธันวาคม 2545)

วาทกรรมนี้เป็นอีกวาทกรรมหนึ่งที่ปรากฏเด่นชัดในสำนักข่าวประชาธรรม เป็นวาทกรรมที่ตอบโต้มายาคติในเรื่องของ ‘ชนชั้น’ ที่ดำรงอยู่ เนื่องจากให้ความหมายว่า ที่ดินเป็นต้นทุนทางสังคม เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่ต้องใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้นชาวบ้านจึงมีสิทธิเข้าไปใช้ครอบครองได้ และการเกษตรเพาะปลูกของชาวบ้านยังเป็นการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่ากับหลักเศรษฐศาสตร์ และยังทำให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีพได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐหรือกลุ่มอื่น

กลวิธีที่ใช้ในการสร้างวาทกรรม คือ การโต้กลับ การอธิบายด้วยหลักเศรษฐกิจศาสตร์ที่ว่า ที่ดินเป็นต้นทุน เป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ โดยผู้ที่ออกมาแสดงวาทกรรมนี้ คือ ฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับประชาชนรากหญ้า

ตารางที่ 4.7 แสดงวาทกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชาธรรม

1. วาทกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับฝ่ายรัฐ

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
<p>1. วาทกรรมรัฐคือ 'ผู้ปิดปากทุกซ์'</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐและสื่อมวลชนกระแสหลัก</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอธิบายด้วยเหตุผลว่า รัฐสามารถแก้ปัญหาให้ประชาชนได้</p> <p>-ความหมาย: รัฐคือผู้ที่แก้ปัญหา ไกลเกลี้ยให้กับชาวบ้านได้</p>	<p>1. วาทกรรมรัฐและนายทุนใช้อำนาจถล่มแก๊งชาวบ้าน</p> <p>-สร้างโดยชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และสื่อมวลชนทางเลือก</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับ และอธิบายด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม</p> <p>-ความหมาย: รัฐไม่ได้ปิดปากทุกซ์ให้ชาวบ้าน แต่เป็น 'ผู้สร้างทุกซ์'</p>
---	<p>2. วาทกรรมรัฐและนายทุนร่วมฉ้อฉล</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และนักวิชาการ</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอ้างเหตุผลและตอกย้ำความหมายเรื่องการคอร์รัปชั่นคดโกงของรัฐบาล</p> <p>-ความหมาย: รัฐเห็นดีเห็นชอบกับนายทุนร่วมกันออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ</p>

---	<p>3.วาทกรรมเน้นเกมการเมือง</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชน</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอธิบายด้วยเหตุผลเดียว คือ มิติการเมือง</p> <p>-ความหมาย: รัฐโยกโย้ ยืดเวลาที่จะแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน โดยอ้างว่าอยู่ระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจ</p>
---	<p>4.วาทกรรมรัฐคุกคามชาวบ้าน</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และสื่อทางเลือก</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับ และการอธิบายด้วยเหตุผลด้านเดียว คือ ด้านมนุษยธรรม</p> <p>-ความหมาย: รัฐใช้ความรุนแรง กดขี่แก้งชาวบ้านอย่างไม่ยุติธรรม</p>
---	<p>5.วาทกรรมรัฐเลือกปฏิบัติและฉ้อฉล</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า และกลุ่มนักวิชาการ</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอธิบายเหตุผล และตอกย้ำความหมายว่า การคอร์รัปชั่นคดโกงของรัฐบาลเป็นเรื่องปกติธรรมดา</p> <p>-ความหมาย: รัฐออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ</p>

	ใช้กระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายกับชาวบ้าน แต่กลับเพิกเฉยกับกลุ่มนายทุน
---	<p>6.วาทกรรมรัฐเริ่มเข้าใจประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> -สร้างโดยฝ่ายรัฐ -ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอ้างหลักมนุษยธรรม ซึ่งเป็นการอธิบายด้วยมิติเดียว -ความหมาย: รัฐเริ่มประนีประนอม เห็นอกเห็นใจชาวบ้าน

2.วาทกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับฝ่ายชาวบ้าน

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
<p>1.วาทกรรมเน้นความเคลื่อนไหวด้านลบของชาวบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> -สร้างโดยฝ่ายรัฐ นายทุน และสื่อกระแสหลัก -ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยภาพเหมารวมว่า ชาวบ้านชอบสร้างแต่ปัญหา -ความหมาย: ชาวบ้านสร้างความวุ่นวายสร้างปัญหา 	<p>1.วาทกรรมชาวบ้าน 'ปฏิรูปที่ดิน' ด้วยตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> -สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และสื่อทางเลือก -ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับ -ความหมาย: ชาวบ้านเข้าไปปฏิรูปที่ดินในที่รกร้างว่างเปล่า และนายทุนคือผู้บุกรุกตัวจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>2.วาทกรรมชาวบ้านคือ 'ผู้บุกรุก'</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐ นายทุน และสื่อมวลชน กระแสหลัก</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการติดตราให้ชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็น 'ผู้บุกรุก'</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านเข้าไปบุกรุก รุกล้ำในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองของผู้อื่น</p>	<p>2.วาทกรรมชาวบ้านไม่ได้เป็น 'อาชญากร'</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ องค์กรที่ทำงานด้านประชาชนจากหญ้า</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับ มาयाคดี การอธิบายด้วยหลักสิทธิ และหลักมนุษยธรรม</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านไม่ใช่โจรหรืออาชญากรที่ก่อคดีรุนแรง เป็นภัยต่อสังคม และการที่ชาวบ้านเข้าไป 'บุกรุก' ที่ดินเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจบังคับ</p>
<p>3.วาทกรรม 'มือที่สามปลุกปั่น'</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐ และสื่อกระแสหลัก</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการสร้างตัวละคร 'บุคคลที่สาม'</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านไม่ได้เดือดร้อนอย่างแท้จริง แต่ถูกมองเป็นเพียงหุ่นเชิดของผู้ที่หวังผลประโยชน์</p>	<p>----</p>

3.วาทกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับทุกฝ่าย (รัฐ ชาวบ้าน และนายทุน)

หนังสือพิมพ์ไทยนิเวศ	สำนักข่าวประชาธรรม
<p>----</p>	<p>1.วาทกรรมเรียกร้องการหันหน้าเข้าหากัน</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐ ฝ่ายชาวบ้าน และสื่อมวลชนทางเลือก</p>

	<p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการต่อรองและทำทนายวาทกรรมหลัก</p> <p>-ความหมาย: รัฐและชาวบ้านต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ยกให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียว</p>
----	<p>2.วาทกรรมทุกฝ่ายอ้างความชอบธรรมของตนเอง</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ องคกรประชาชน นายทุน และเจ้าหน้าที่รัฐ</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอธิบายด้วยหลักกฎหมาย หลักเศรษฐศาสตร์ และการโต้กลับฝ่ายตรงข้ามกับตน</p> <p>-ความหมาย: ฝ่ายรัฐอ้างว่า การจัดการกับชาวบ้านที่ 'บุกรุก' ที่ดินเป็นสิ่งเหมาะสม เพราะชาวบ้านทำผิดกฎหมายและศีลธรรม ในทางกลับกัน ฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองคกรประชาชนก็อ้างว่า การกระทำของฝ่ายรัฐรุนแรงเกินกว่าเหตุ</p>

4.วาทกรรมที่นำเสนอเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะ

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
----	<p>1.วาทกรรมที่ดินเป็นต้นทุนทางสังคมของชาวบ้าน</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองคกรที่ทำงานเกี่ยวกับประชาชนรากหญ้า</p>

	<p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับ การอธิบายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์</p> <p>-ความหมาย: ที่ดินเป็นต้นทุนทางสังคม เป็นปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้ร่วมกัน ชาวบ้านจึงมีสิทธิเข้าไปใช้ครอบครองได้</p>
--	--

5.วาทกรรมอ้างหลักกฎหมาย ความเชื่อทางศีลธรรม

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
<p>1.วาทกรรมอ้างกฎหมายเพื่อปรามชาวบ้าน</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐ สถาบันยุติธรรม และองค์กรที่ทำงานด้านกฎหมาย</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอธิบายด้วยเหตุผลด้านกฎหมาย</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านกระทำผิดกฎหมาย โดยการ 'บุกรุก' ที่ดินของผู้อื่นที่มีเอกสารสิทธิ์ ดังนั้นแล้วจึงต้องใช้กฎหมาย บทลงโทษมาป้องปรามกลุ่มชาวบ้าน</p>	<p>1.วาทกรรมอ้างสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการอ้างสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>-ความหมาย: การที่รัฐใช้ความรุนแรง กลับแก้มชาวบ้าน เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ</p>
<p>2.วาทกรรมความกลัวต่อบาปกรรม</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายรัฐ</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการใช้เส้นแบ่งคนดีคนชั่ว และการอธิบายด้วยเหตุผลทางหลักกฎหมาย</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านคนใดที่ 'บุกรุก' ที่ดิน</p>	<p>----</p>

เป็นคนไม่มีศีลธรรม และจะต้องได้รับผลกรรมที่ตนได้ทำไว้	
---	--

6. วาทกรรมเกี่ยวกับประชาสังคม

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
---	<p>1. วาทกรรมสนับสนุนแนวคิดประชาสังคม</p> <p>-สร้างโดยฝ่ายชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานด้านประชาชนรากหญ้า</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับวาทกรรม และการอธิบายด้วยมิติเชิงประชาสังคม</p> <p>-ความหมาย: ชาวบ้านร่วมกันใช้วิธีการทางประชาสังคมตามรูปแบบของตนเอง เพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงปัญหาความเดือดร้อนที่พวกเขาต้องเผชิญ</p>
---	<p>2. วาทกรรมความเข้มแข็งของประชาสังคม</p> <p>-สร้างโดยกลุ่มชาวบ้าน นักวิชาการ และองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับประชาชนรากหญ้า</p> <p>-ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการโต้กลับฝ่ายรัฐและนายทุน และการอธิบายด้วยมิติเชิงประชาสังคม</p> <p>-ความหมาย: ความเข้มแข็งของพลเมืองเริ่มมาจากฐานล่าง ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปที่ดินโดยขบวนการประชาชน</p>

7.วาทกรรมเกี่ยวกับความไม่เสมอภาค

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	สำนักข่าวประชาธรรม
---	<p>1.วาทกรรมชนชั้นและความไม่เท่าเทียมที่ดำรงอยู่</p> <ul style="list-style-type: none"> -สร้างโดยฝ่ายนักวิชาการ -ใช้กลวิธีสร้างวาทกรรมด้วยการใช้เส้นแบ่งเรื่องชนชั้น -ความหมาย: คนมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน กลับทอดทิ้งที่ดินให้รกร้างว่างเปล่า ไม่ทำประโยชน์ ในขณะที่ชาวบ้านที่มีความจำเป็นต้องใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก กลับไม่มีที่ดินเพื่อทำกิน

ตอนที่4 กระบวนการสร้างวาทกรรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ผลิตเนื้อหาข่าว (เจ้าของ หรือบรรณาธิการข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชาธรรม) ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ความขัดแย้ง (ชาวบ้าน เกษตรกรที่ถูกกล่าวหาว่าเข้าไปบุกรุกที่ดิน) นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ (นักวิชาการในท้องถิ่น) และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะทำให้ทราบถึงที่มา หรือกระบวนการสร้างวาทกรรมของสื่อ และทราบถึงแง่มุม หรือมุมมองเกี่ยวกับสื่อในสายตาของชาวบ้าน และนักวิชาการ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการสัมภาษณ์แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

นโยบายในการนำเสนอข่าวกรณีปัญหาที่ดิน

ประเด็นนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวนโยบายหรือปัจจัยในการคัดเลือก นำเสนอข่าวกรณีปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นที่จังหวัดลำพูนของทั้งสององค์กร ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และสำนักข่าวประชาธรรม ซึ่งข้อมูลต่างๆ นี้ ผู้วิจัยได้มาจากการสัมภาษณ์หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ กรรมการผู้จัดการสำนักข่าวประชาธรรม และบรรณาธิการข่าวของสำนักข่าวประชาธรรม

อินสม ปัญญาโสภา⁴ (หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์อิงความถูกต้องชอบธรรม ตนมองว่า ที่ดินที่เกิดปัญหานั้นเป็นที่ดินที่ผู้มีสิทธิ์ครอบครองอย่างถูกต้องชอบธรรม จริงอยู่ที่ชาวบ้านที่เข้าไปบุกรุกไม่มีที่ดินทำกิน แต่สมควรไหมที่จะเข้าไปบุกรุกที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองอย่างถูกต้อง จึงมาวิเคราะห์ต่อว่า การที่ชาวบ้านใช้กฎหมายเข้าไปบุกรุกเป็นความต้องการของชาวบ้านจริงๆ หรือมีใครชักใยอยู่เบื้องหลัง เพราะการที่ชาวบ้านจะทำอย่างนี้ได้ มันต้องมีอะไรผิดปกติ ต้องมีพวกขบวนการ แคนนำผู้หนุนหลังมาปลุกระดม ชักชวนชวนเข้าไป ยกตัวอย่างมีปัญหาเยอะแยะมากมายที่มีการมาร้องเรียนที่ศาลากลาง จ.เชียงใหม่ แต่ผู้ที่เป็นแกนนำก็เป็นคนคนเดียว และปัญหาเหล่านี้ทางจังหวัดก็ได้รับข้อเสนอไว้แล้ว แทนที่จะยุติ ก็ยังไม่ยุติ ยังมีการเรียกร้องต่อๆ ไปอีก ในฐานะคนทำข่าว ก็ต้องมาคิดเหมือนกันว่า ชาวบ้านตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่ และในฐานะที่เป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ ก็เคยให้สัมภาษณ์ไปว่า ถ้าเราไม่ยึดถือกฎหมาย ก็ไม่รู้ว่าจะไปยึดถืออะไร ฉะนั้นแล้วเลือกเอาสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายดีกว่า แต่เราก็ไม่ขาดมนุษยธรรม

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มองว่า ที่ดินซึ่งมีปัญหาเป็นที่ดินที่ผู้ครอบครองมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้อง และชาวบ้านถูกหนุนหลังให้เข้าไปบุกรุก แต่สำนักข่าวประชาธรรมมีความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของการกระจายการถือครองที่ดินที่ไม่เป็นธรรม และเป็นความเดือดร้อนอย่างแท้จริงของชาวบ้านด้วย โดย **สุชาติ จักรพิสูทธิ์**⁵ (กรรมการผู้จัดการสำนักข่าวประชาธรรม) พูดถึงแนวนโยบายในการนำเสนอข่าวต่างๆ ไปขององค์กรว่า ถือหลัก Voice of the Voiceless ซึ่งหมายถึง การเป็นช่องทาง หรือเป็นปากเป็นเสียงให้กับคนตัวเล็กๆ หรือชาวบ้านธรรมดาที่ไม่มีอำนาจในสังคม ซึ่งคนเหล่านี้ไม่อาจสื่อสารปัญหาของตนออกมาให้คนอื่น ๆ ในสังคมได้รับทราบได้ เนื่องมาจากสื่อมวลชนกระแสหลักทั่วไปไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ส่วนกลางให้พวกเขาได้พูด เล่าถึงปัญหา

สำหรับกรณีปัญหาที่ดินที่ลำพูนนั้น สุชาติ กล่าวว่า สำนักข่าวประชาธรรมเป็นผู้เปิดประเด็นนี้ขึ้นเป็นสื่อแรก เพราะมองว่า การที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ถูกปล่อยให้ทิ้งร้างว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ใดๆ เป็นจำนวนมากถึง 70% นั้นเป็นเรื่องใหญ่ และการที่คนรากหญ้าซึ่งทำการเกษตรแต่กลับไม่มีที่ดินทำกิน ก็จัดได้ว่าเป็นปัญหาในแบบเดียวกันกับที่คนชั้นกลางต้องผ่อนที่ดิน

⁴ สัมภาษณ์ อินสม ปัญญาโสภา, หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์, 8 มกราคม 2547.

⁵ สัมภาษณ์ สุชาติ จักรพิสูทธิ์, กรรมการผู้จัดการสำนักข่าวประชาธรรม, 7 สิงหาคม 2547.

ผอนบ้านเกือบทั้งชีวิต กล่าวคือ ปัญหานี้เกิดจากการกระจายการถือครองที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง

สุชาติ ยังกล่าวอีกว่า การที่ชาวบ้านเข้าไปบุกรุกที่ดินนั้น เพราะต้องการทวงสิทธิ หน้าหมู ซึ่งหมายถึง สิทธิในการที่จะใช้ประโยชน์ในพื้นที่ส่วนรวมของพวกตนคืนมา เนื่องจากแต่ ตั้งแต่เดิมนั้น พื้นที่ที่เกิดปัญหาเคยเป็นพื้นที่ส่วนรวมมาก่อน

ด้าน **นันทา เบญจศิริรักษ์**⁶ (บรรณาธิการข่าวของสำนักข่าวประชาธรรม) ได้ เสริมถึงการเปิดประเด็นข่าวนี้ของสำนักข่าวประชาธรรมว่า ข่าวนี้เริ่มต้นจากการอ่านรายงานวิจัย เกี่ยวกับปัญหาที่ดินที่มีมาก่อนแล้ว ประจวบกับเหตุการณ์ปัญหาเกิดขึ้นพอดี จึงได้รายงานออกไป โดยมองว่า ปัญหาที่ดินนี้เป็นปัญหาที่ต้องมองแบบองค์รวม สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการจัดการ ที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน แสดงถึงความไม่ยุติธรรม ไม่เท่าเทียมกันในสังคม ชาวบ้าน ที่ทำการเกษตรไม่มีที่ดิน แต่คนอื่นกลับมี และยังคงมองว่า ปัญหานี้ไม่ได้เกิดที่ลำพูนจังหวัดเดียว ยังมีพื้นที่อื่นๆ อีก ลำพูนเป็นแค่ตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น สำหรับกระบวนการคัดเลือกข่าวเพื่อนำเสนอ ก็ พยายามเลือกข่าวที่มีความรอบด้าน มีการสัมภาษณ์หลายๆ ฝ่าย ไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง สำนัก ข่าวประชาธรรมก็คล้ายๆ กับสื่อกระแสหลักทั่วไป คือดูความสดใหม่ ความน่าสนใจ แต่ไม่ใช่สิ่งจำ เป็นมาก เพราะสื่อกระแสหลักนำเสนอจุดนั้นอยู่แล้ว เราดูข้อมูลเบื้องต้นอีกเบื้องหลังในส่วนที่กระแส หลักไม่นำเสนอมากกว่า เนื่องจากสื่อท้องถิ่นกระแสหลักทั่วไปมักจะนำเสนอแต่เพียงปรากฏการณ์ ว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ไม่นำเสนอว่าทำไม เพราะอะไรถึงเกิดเหตุการณ์นั้น

การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อนำเสนอข่าวสาร

ประเด็นนี้นำเสนอเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล หรือแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และ สำนักข่าวประชาธรรมเข้าถึงเพื่อสัมภาษณ์ สอบถาม และนำมาใช้ประกอบการรายงานข่าว ซึ่งสื่อ ทั้งสองมีช่องทางในการเข้าถึงข่าวสารต่างกัน

โดยสำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้น **อินสม ปัญญาโสภา** (หัวหน้ากอง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์) กล่าวว่า ได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่าย แต่มีปัญหาอยู่ อย่างหนึ่งก็คือ บรรดาแกนนำชาวบ้านไม่ค่อยให้ข้อมูลเท่าไรนัก อินสมอธิบายว่า เมื่อชาวบ้านรู้ว่า เป็นผู้สื่อข่าว เขาก็ไม่ให้ข่าว จะให้ก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่า หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ มีแนวทางการนำ

⁶ สัมภาษณ์ นันทา เบญจศิริรักษ์, บรรณาธิการข่าวสำนักข่าวประชาธรรม, 7 มกราคม

เสนอข่าวอย่างไร เป็นไปในทางเดียวกับเขาหรือไม่ ปัญหาก็คือ เมื่อไปถามชาวบ้าน ชาวบ้านก็บอกให้ไปถามหัวหน้าแกนนำ หัวหน้าแกนนำก็บอกว่า ไม่มีอะไรจะพูด แม้กระทั่งเวลาที่มาชุมนุมอยู่น้ำศาลากลาง จ.เชียงใหม่ เราก็ส่งนักข่าวไป เขาก็เอาแผนเหล็กมาถ่ม และยังขอตรวจบัตรนักข่าวอีก ซึ่งตนมองว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เราไปเพราะต้องการทราบว่ามีปัญหาอะไรจึงได้มาชุมนุม เขาก็บอกบ้าง ไม่บอกบ้าง บางทีก็เป็นปัญหาว่า เราเสนอข่าวไปแล้ว แต่เขาก็ตึงเอาไว้ไม่ยอมพูดอีก ก็ไปซ้ำซากอยู่อย่างนั้น คือถ้าชาวบ้านมีปัญหาจริงๆ เราพร้อมช่วยเหลือ แต่คราวนี้มันเป็นข่าวซ้ำซากที่บางทีมันเป็นปัญหาทางกฎหมาย จะต้องไปแก้ข้อกฎหมาย แต่ตนเองก็ยอมรับอย่างหนึ่งว่า แกนนำชาวบ้านเขาเป็นคนที่เก่ง สามารถเอาชาวบ้านมารวมตัวกันเยอะๆ อยู่ได้หลายวัน เราไม่สามารถจะทำได้ของเขา แบบนั้นเขาสั่งอะไร ทำได้หมดจริงๆ แล้วที่ชาวบ้านมาชุมนุมกันเป็นสิ่งที่ดีมาก เราต้องการทราบว่ามันมีอะไรเกิดขึ้น ถ้าชาวบ้านเขายอมพูด คงเป็นเรื่องที่ดีมาก

อินสม ยังบอกอีกว่า ไม่ใช่เฉพาะแต่ชาวบ้านที่ไม่ยอมพูด เพราะบางที่ข้าราชการก็ไม่พูดเหมือนกัน บางทีพอเราลงข่าวไป ประชาชนก็มาถามว่า ทำไมถึงได้ลงข่าวอย่างนี้ เราก็บอกว่าถามแล้ว แต่ไม่มีใครให้ข่าว เราก็เลยต้องลงไปอย่างนั้น เราได้ข่าวจากประชาชนว่าราชการเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็ลงไป ฉะนั้นมันก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง หนังสือพิมพ์เสนอข่าวที่ มันก็มีทั้งบวกและลบรวมอยู่ในข่าวเดียวกัน

สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้น อินสม กล่าวว่ เราให้ความสำคัญกับปัญหาประชาชนทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ปัญหาที่ดิน จ.ลำพูน เราจะทำอย่างไรในฐานะที่เราเป็นสื่อสะท้อนปัญหาเหล่านี้ออกมา ใครที่รับผิดชอบควรจะมาแก้ไข ชาวบ้านที่เขาทำผิดโดยที่อาจจะเจตนาหรืออาจจะไม่รู้ ทำอย่างไรให้เขาได้รู้ได้หยุดการกระทำ และคนที่จะแก้ไขได้ก็คือ ทางราชการ แต่ราชการก็เสียอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าเจอกลุ่มพลังมวลชนมากๆ จะเข้าไปทำอะไรก็ต่อระมัดระวังมาก ปัญหา ก็เลยแก้ได้อย่างล่าช้า ไม่รวดเร็วทันใจ

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ไม่ได้ข้อมูลจากฝ่ายชาวบ้าน สำนักข่าวประชาธรรมก็ไม่ได้ข้อมูลจากทางฝ่ายรัฐเช่นเดียวกัน โดย สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (กรรมการผู้จัดการสำนักข่าวประชาธรรม) กล่าวถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของสำนักข่าวประชาธรรมอย่างคร่าวๆ ว่า แม้สำนักข่าวจะเห็นใจในความทุกข์ยากของชาวบ้าน แต่ด้วยความเป็นสื่อจึงต้องรักษาความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว โดยการสัมภาษณ์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งชาวบ้าน นักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าของที่ดิน

ส่วน **นันทา เบญจศิริรักษ์** (บรรณาธิการของสำนักข่าวประชาธรรม) พูดเสริมในประเด็นนี้อีกว่า ในฐานะที่สำนักข่าวประชาธรรมเป็นสื่อ จึงต้องนำเสนอข่าวด้วยความเป็นกลาง ใครให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลอย่างไรก็ต้องลงไปตามนั้น เราเป็นเพียงแค่อำนาจหรือตัวกลางในการนำเสนอถึงปัญหาในเรื่องนี้ ส่วนในแง่ของการเข้าถึงแหล่งข่าว สำนักข่าวได้สัมภาษณ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ฝ่ายรัฐ แต่จะเน้นที่ชาวบ้านคนระดับรากหญ้า เพราะไม่ค่อยมีใครนำเสนอข่าวในมุมมองของชาวบ้าน ส่วนประเด็นที่ถามก็ค่อนข้างจะถามลงลึก ไม่ได้ลงข่าวแค่ตามภาพที่เห็น แต่จะถามถึงภูมิหลังของปัญหา ปัญหาที่ต้องเผชิญ มุมมองของชาวบ้าน และวิธีการแก้ ข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาของชาวบ้าน จริงๆ แล้วเราก็อยากจะสัมภาษณ์ฝ่ายรัฐเหมือนกัน แต่ติดปัญหาที่รัฐไม่ให้ข่าว เพราะเราไม่ได้ส่งนักข่าวไปเฝ้า คอยติดตามตลอด เขาก็เลยไม่ให้ข่าว บางทีเราโทรศัพท์ไปแต่มันไม่ได้เห็นหน้ากัน เขาก็ไม่กล้าพูด ไม่เชื่อเรา แล้วอีกอย่างพวกข้าราชการจะให้สัมภาษณ์กับนักข่าวที่คุ้นหน้า พอเราไม่ได้นั่งเฝ้า เขาก็ไม่รู้จัก แต่ตรงจุดนี้เราก็กำลังพยายามอยู่ ส่วนพวคนายทุนเราก็อยากสัมภาษณ์เหมือนกัน แต่เข้าไม่ถึง เขาไม่ให้สัมภาษณ์ แล้วอีกอย่างเรามองว่า สื่อส่วนกลาง หรือสื่อท้องถิ่นทั่วไปก็นำเสนอข่าวจากฝ่ายรัฐอยู่แล้ว ถ้าเราเสนอข่าวฝ่ายชาวบ้าน ประชาชนรากหญ้าออกไป มันก็ไปเข้าคู่กันพอดี

การติดตามสถานการณ์

ประเด็นนี้เกี่ยวกับการติดตามนำเสนอข่าวกรณีปัญหาที่ดินของสื่อทั้งสองว่า ยังคงติดตามรายงานสถานการณ์อย่างต่อเนื่องอยู่หรือไม่ เนื่องจากปัจจุบัน (พ.ศ.2547) เหตุการณ์ได้คลี่คลายไปมากแล้ว ไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้นอีก และในส่วนตัวความที่นายทุนฟ้องร้องว่าชาวบ้านเข้าไปบุกรุกที่ของพวกเขาซึ่งมีเอกสารสิทธิ์ กำลังอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาคดีในชั้นศาล

อินสม ปัญญาโสภา (หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์) กล่าวว่าสำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นั้นไม่ได้ติดตามคดีนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะดูเหมือนเรื่องจะเงียบลงไป จึงไม่สามารถนำเสนอประเด็นออกมาเป็นข่าวได้ ทำให้ไม่รู้ว่าชาวบ้านมีความเคลื่อนไหวในเวลานี้อย่างไรบ้าง อีกทั้งหลายครั้งที่ต้องยอมตกข่าว เพราะลี้ภัยศาล และนักข่าวก็ถูกใช้ให้ไปทำข่าวอื่นกันหมด ไม่เหลือใครที่จะไปทำข่าวนี้ได้ โดยปกติที่ผ่านๆ มาไทยนิวส์จะใช้โอกาสเวลาที่ชาวบ้านมาชุมนุมประท้วงที่ศาลากลาง จ.เชียงใหม่ ในการเข้าไปสัมภาษณ์ชาวบ้าน แต่ไม่ได้ลงไปดูพื้นที่ที่เกิดเหตุ และข่าวเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะมาจากการรายงานของนักข่าวที่อยู่ประจำ จ.ลำพูน

ในทางตรงข้าม สำนักข่าวประชาธรรมโดย **สุชาติ จักรพิสุทธิ์** (กรรมการผู้จัดการสำนักข่าวประชาธรรม) กล่าวว่า ยังคงติดตามข่าวนี้ โดยมีนักข่าวไปลงพื้นที่ถามข่าวคราวอย่างต่อเนื่อง เพราะคดีความของชาวบ้านยังอยู่ในชั้นศาล ซึ่งศาลได้รับฟ้องแล้วว่า ชาวบ้านบุกรุกที่ดินจริง อีกทั้งสำนักข่าวประชาธรรมอาจพูดได้ว่า เป็นสื่อที่น่าสนใจอย่างเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นนี้มากที่สุด ชาวบ้านให้ความไว้วางใจเมื่อไปทำข่าวในพื้นที่

ส่วน **นันทา เบญจศิริรักษ์** (บรรณาธิการข่าวสำนักข่าวประชาธรรม) พูดเสริมถึงประเด็นนี้ว่า สื่ออื่นๆ ไม่ให้ความสนใจติดตามข่าวนัก และไม่ไต่ลงไปดูพื้นที่ สำนักข่าวจึงต้องคอยติดตามนำเสนอข่าวนี้อยู่ตลอด โดยส่งนักข่าวไปลงพื้นที่ทั้งที่ อ.ป่าซาง อ.บ้านโฮ่ง และกิ่ง อ.เวียงหนองล่อง นอกจากนี้ นันทายังได้กล่าวถึงการทำข่าวนี้อีกว่า นักข่าวที่คอยรายงานข่าวนั้นมีทั้งนักข่าวที่อยู่ประจำองค์กร นักศึกษา ชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งบางคนก็มีอาชีพประจำอื่นๆ แต่มีความสนใจในเรื่องราวปัญหาคนระดับรากหญ้า รวมไปถึงนักข่าวของสื่อกระแสหลักด้วย

วิพากษ์สื่อจากนักวิชาการและชาวบ้าน

ประเด็นนี้เป็นความคิดเห็นของนักวิชาการในท้องถิ่น นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และชาวบ้านที่อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ปัญหา เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวปัญหาที่ดินของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และสำนักข่าวประชาธรรม

โดยนักวิชาการสองท่าน ซึ่งได้แก่ **ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์**⁷ (อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และ **อ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล**⁸ (อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินของสังคมไทย ซึ่งไม่เป็นธรรม มีการฉ้อฉลในการใช้กฎหมาย อีกทั้งรัฐก็ยังไม่ให้ความสนใจที่จะแก้ไข หรือถ้าแก้ไขก็มักไปแก้แต่ที่ปลายเหตุ สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาจึงไม่ได้รับการแก้ไขให้ลุล่วง ดังนั้นแล้ว สื่อมวลชนควรจะมองปัญหานี้ว่า เป็นเรื่องของโครงสร้างที่บิดเบือนจึงจะสามารถเข้าใจในปัญหาอย่างถูกต้องได้

⁷ สัมภาษณ์ ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์, อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 23 ธันวาคม 2546.

⁸ สัมภาษณ์ อ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 26 ธันวาคม 2546.

ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์ (อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) กล่าวถึงสื่อท้องถิ่นว่า ไม่ค่อยสนใจเรื่องพวกนี้ อย่างหนังสือพิมพ์มันต้องขึ้นอยู่กับอิทธิพลท้องถิ่น ทุนท้องถิ่น ฉะนั้นเขาก็ไม่มาเปิดโปงกันเอง ตรงนี้ก็มีข้อจำกัด ส่วนสำนักข่าวเป็นสื่อทางเลือกก็จริง อาจจะใส่ใจทำงานขยันขันแข็ง แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการเผยแพร่ ก็อาจจะไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในแง่การให้การเรียนรู้กับสังคม ก็เลยมีผลต่อการสร้างแรงกดดันกับรัฐบาลน้อย

ดร.อานันท์ ยังแสดงความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการที่สื่อกับชาวบ้านจะร่วมมือกันเป็นขบวนการประชาสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินว่า สามารถกระทำได้ ถ้าสื่อมวลชนเกาะติดปัญหานั้น เห็นว่าประเด็นนั้นเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ รวมถึงสื่ออื่นๆ ขึ้นตรงกับกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการก็ขึ้นอยู่กับทุน มีความสลับซับซ้อนอยู่ จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกระทำได้ แต่อย่างไรก็ดี การที่ชาวบ้านลุกขึ้นมาครั้งนี้ก็ถือเป็นขบวนการประชาสังคมอย่างหนึ่งที่สังคมไทยเราควรจะต้องให้การสนับสนุนพอสมควรเหมือนกันในแง่วิชาการ มันคล้ายกับเป็นการเปิดโปงปัญหาที่มันหมักหมมแล้วก็ซ่อนเอาไว้ในเชิงโครงสร้างของสังคมเรา ในแง่ของสื่อมวลชนจำเป็นที่จะต้องชี้ให้สังคมเข้าใจมากขึ้นว่า ในเชิงโครงสร้างของสังคมเรามีปัญหาเยอะ และถ้าเราไม่แก้ปัญหาดตรงจุดนี้ แต่เราไปแก้ที่ย่อยๆ มันไม่สามารถแก้ปัญหาทั้งหมดได้

ดร.อานันท์ ย้ำอีกว่า การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ใช้เวลานาน ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พลังทางสังคม ต้องให้ประชาชน ประชาสังคมได้รับรู้มากขึ้น เพื่อสร้างแรงกดดันให้รัฐเปลี่ยนแปลง ไม่มีรัฐบาลใดที่จะทำอะไรให้คนทั่วไปถ้าเราไม่ต่อกรกดดัน ซึ่งตรงนี้ การสร้างความเข้าใจมันต้องสื่อสารให้คนได้รับทราบในวงกว้าง ชาวบ้านหรือแม้แต่ นักวิชาการเองก็มีขอบเขตในการแสดงความคิดเห็น ไปได้ไม่ไกล สังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมข่าวสาร ต้องอาศัยการกระจายความรู้ความเข้าใจมากมาย ฉะนั้น การเสนอข่าวต้องไม่ใช่ในรูปของข่าวอย่างเดียว ต้องมีหลายรูปแบบ มีการจัดสัมมนา ฯลฯ สรุปก็คือ การให้การศึกษาแก่สังคมเป็นเรื่องยาก แต่ถ้าสังคมไม่มีการศึกษาไม่เข้าใจ ก็แก้ปัญหาไม่ได้

ด้าน อ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล (อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ให้ความเห็นกรณีการทำหน้าที่สื่อของสื่อทั้งสองว่า สำหรับสำนักข่าวประชาธรรม ตนคิดว่าปัญหาที่ดินลำพูนนี้เป็นประเด็นที่สำนักข่าวให้ความสนใจ ซึ่งโดยตัวของสำนักข่าวก็ให้ความสนใจกับเรื่องที่เป็นปัญหาของชาวบ้านอยู่แล้ว โดยเฉพาะปัญหาที่มันสะท้อนภาพโครงสร้าง แต่หนังสือพิมพ์ทั้งสองส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไม่ค่อยสนใจประเด็นนี้เท่าไร อย่าง

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เท่าที่ตนได้เห็นภาพของชาวบ้านจะออกมาในเชิงปรากฏการณ์ลักษณะภาพเป็นข่าว แต่ไม่ได้ลงไปดูเบื้องหลังของปัญหา ว่าปัญหานี้มีเหตุการณ์อะไรอยู่เบื้องหลัง ปัญหาอะไรที่มันสลับซับซ้อนมากกว่าการที่ชาวบ้านเข้าไปบุกรุก เท่าที่ได้เห็นในข่าวเวลาชาวบ้านเข้าไปยึดที่ดินทำกิน ส่วนมากจะมองว่า ชาวบ้านผิดเพราะเข้าไปบุกรุก แต่ไม่มองว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมชาวบ้านถึงมาทำอย่างนี้ เคยมีขบวนการในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ เคยมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาเรื่องนี้แล้วประสบความสำเร็จล้มเหลวหรือไม่ อย่างไร จึงทำให้ชาวบ้านมาสู่จุดนี้ สื่อส่วนใหญ่ มักจะเป็นแบบนี้ ทำให้เกิดปัญหาคือ สื่อไม่สามารถเชื่อมคนในสังคมเข้าหากันได้ คือสื่อไม่ได้ทำให้คนในสังคมรู้จักกันและกัน ไม่ทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นในสังคม

อ.สมชาย ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนักข่าวประชาธรรมว่า สำนักข่าวได้พยายามที่จะนำเสนอข่าวในมุมมอง หรือที่เป็นประเด็นสำคัญในแง่ของชาวบ้าน แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องถึงกับมีสื่อเป็นของตนเอง ปัจจุบันสำนักข่าวได้ทำข่าวแบบนี้แล้วก็ขายให้กับสื่อกระแสหลัก แล้วสื่อกระแสหลักก็เลือกว่าข่าวไหนที่น่าสนใจ เขาก็เอาไปลง ซึ่งตนคิดว่าสิ่งนี้ก็เป็นความพยายามที่จะให้มีสื่ออีกทางเลือกหนึ่ง แต่ถ้าถามว่าเพียงพอหรือไม่ในปัจจุบัน ก็คิดว่ายังทำได้น้อยอยู่ ส่วนการที่ชาวบ้านริเริ่มที่จะทำวิทยุชุมชนขึ้นมานั้น (สุแก้ว พงษ์ เล่าว่า ชาวบ้านกำลังจะร่วมกันเปิดวิทยุชุมชนขึ้นโดยออกอากาศที่วัดใน ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน : ผู้เขียน) ตนมองว่า สื่อวิทยุชุมชน หรือสื่อท้องถิ่นมีข้อเสียคือ มันจำกัดอยู่ในกลุ่มคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ไม่ว่าจะเพราะศักยภาพของเครื่องมือหรือสิ่งใดก็ตาม มันไม่สามารถเชื่อมปัญหาที่เกิดขึ้นไปสู่สังคมทั้งหมดได้ อย่างเช่น ปัญหาที่ดินที่ ต.ศรีเตี้ย ก็รู้กันแค่ที่ศรีเตี้ย หรือ อ.ป่าซาง ก็รู้แค่ที่ป่าซาง ตนคิดว่าจำเป็นจะต้องคิดถึงสื่อที่สามารถเชื่อมประเด็นต่างๆ เหล่านี้เข้าหากันได้ แล้วก็เสนอเป็นนโยบายหรือการผลักดันทางสังคม ซึ่งสื่อชุมชนอาจจะช่วยได้ในแง่ของการให้ชุมชนเรียนรู้กันได้ แต่จะทำอย่างไรให้มันเกิด ตนคิดว่า นอกจากสื่อที่เป็นสื่อชุมชนแล้ว คงต้องมีวิธี ช่องทางอะไรสักอย่างที่สามารถร้อยปัญหาต่างๆ เข้าด้วยกันแล้วเสนอออกมาในเชิงที่มีผลกระทบได้มาก

ด้านความคิดเห็นของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนต่อสื่อทั้งสองนั้น **รศ.จงจิต เทียมทอง**^๑ (อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มีความเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ที่ผ่านๆ มาว่า จุดประสงค์ในการก่อตั้งคล้ายกับหนังสือพิมพ์อื่นๆ ทั่วไป คือ การเป็นตัวแทนของประชาชน แต่ในทางปฏิบัติบาง

^๑ สัมภาษณ์ รศ.จงจิต เทียมทอง, อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 29 กันยายน 2547.

ครั้งก็อาจไม่ได้เป็นไปตามนั้น เนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ อย่าง เช่น มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร เปลี่ยนแปลงนักข่าว ประสบการณ์ในการทำงานของนักข่าวที่ยังไม่มาก จึงไม่รู้ว่าข่าวแบบใดที่เป็นประโยชน์กับประชาชน นอกจากนี้ก็มีการพิจารณา ตัดสินใจของตัวนักข่าวเอง รวมไปถึงการพิจารณาของบรรณาธิการ ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองสาร มีอิทธิพลในท้องถิ่น และบางครั้งก็มีบริบทอื่นๆ ในสังคมมาเป็นข้อจำกัดด้วย เหล่านี้ส่งผลให้การนำเสนอมติทั้งลักษณะการนำเสนอที่เป็นกลาง บวก และลบ การให้ความเป็นธรรมกับฝ่ายต่างๆ ก็เลยอาจจะมีความ มีน้อย หรือบางทีไม่มีเลยตามไปด้วย

รศ.จงจิต กล่าวอีกว่า การเข้าถึงแหล่งข่าวก็เป็นเรื่องสำคัญ ขึ้นอยู่กับว่าไปสัมภาษณ์ใคร เพราะเรื่องต่างๆ มีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ฉะนั้นแล้วคนที่อ่านข่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคิดเอง จะอิงสื่อตลอดเวลาไม่ได้ ต้องรู้เท่าทันสื่อ ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวบ้าน บางครั้งถ้าได้ไปสัมผัสด้วยตัวเอง จะรู้ว่าความคิดเห็นของชาวบ้านไม่ตรงกับที่สื่อเสนอ

ในภาพรวมของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ รศ.จงจิต มองว่า ที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ยังคงดำเนินอยู่ได้ เป็นเพราะยังยึดหลักทำเพื่อประชาชนอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีความเท่าที่ควร บางครั้งก็น่าเห็นใจเหมือนกัน เนื่องจากหนังสือพิมพ์คล้ายกับเป็นแหล่งฝึกฝนฝีมือการทำข่าว พจนานักข่าวคนไหนมีฝีมือแก่กล้าแล้ว ก็มักจะย้ายไปที่อื่นที่ใหญ่กว่า

ในส่วนการทำงานของสำนักข่าวประชารธรรมนั้น รศ.จงจิต กล่าวว่า ยังเป็นสื่อที่เพิ่งเริ่มต้น แต่ก็ถือเป็นความพยายามของคนรุ่นหนุ่มสาวที่จะสร้างสื่อแนวใหม่ อย่างไรก็ตาม จะทำได้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่นั้น เป็นสิ่งที่ท้าทาย ต้องดูกันต่อไป

รศ.จงจิต ยังเสริมอีกว่า สำหรับปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้นนั้น ถ้าสื่อทั้งสองร่วมกันนำเสนอข่าว และยิ่งถ้าได้รับความร่วมมือจากรัฐอีกแรง ปัญหาที่อาจจะแก้ไขได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสื่อทั้งสองต้องนำเสนอข่าวโดยให้ความเป็นธรรมกับทั้งนายทุนและชาวบ้านด้วย ซึ่งถ้าทำได้ ก็จะเป็นจุดเด่นของสื่อในท้องถิ่นอย่างมาก และการที่สื่อนำเสนอข่าวแตกต่างกัน ก็มองได้ว่า เป็นจุดขายอย่างหนึ่งของสื่อเช่นกัน เพราะถ้าเราต้องการทราบข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่สื่อที่เราอ่านไม่ได้นำเสนอ เราก็ต้องไปหาซื้ออ่านที่อีกเล่มหนึ่ง อย่างไรก็ตาม โดยปกติแล้วไม่มีสื่อมวลชนไหนที่ยืนหยัดเป็นกลางอยู่ได้ในเวลาที่เกิดวิกฤต หรือปัญหา

ด้าน อ.นรินทร์ นำเจริญ¹⁰ (อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) มีความเห็นเกี่ยวกับการทำหน้าที่สื่อของหนังสือพิมพ์ไทย นิวส์ว่า มีการนำเสนอข่าวค่อนข้างผิวเผิน มองในมุมของคนชั้นกลาง ให้พื้นที่กับชาวบ้าน ประชาชนน้อย แต่จะสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐ ให้พื้นที่กับภาครัฐอย่างมากมาย และข่าวทั่วไปที่หนังสือพิมพ์เน้น มักเป็นข่าวอาชญากรรม และข่าวที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ข่าวเกี่ยวกับผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ข่าวที่นำเสนอก็มักเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในตัวเมือง ไม่ค่อยกระจายไปสู่ชุมชนรอบนอก หรือถ้ามีก็จะเป็นข่าวประชาสัมพันธ์การจัดงานต่างๆ ไม่มีข่าวที่เป็นการเปิดประเด็น จะนำเสนอแต่เพียงใคร ทำอะไร ที่ไหน ไม่บอกถึงความหมาย

ในกรณีปัญหาที่ตินั้น อ.นรินทร์ มองว่า การนำเสนอข่าวนี้ของหนังสือพิมพ์ไทย นิวส์มีลักษณะฉาบฉวย คือมองแต่เพียงว่าใครไปรุกพื้นที่ใครเท่านั้น

ด้านสำนักข่าวประชาธรรม อ.นรินทร์ มีความคิดเห็นว่า สำนักข่าวพยายามที่จะนำเสนอเรื่องราวแง่มุมของชาวบ้านทั้งแง่ที่ดีและไม่ดี ต่างจากสื่อกระแสหลักทั่วไปที่มักจะนำเสนอแต่ในทางร้าย อย่างไรก็ตามก็ดี สำนักข่าวค่อนข้างมีบทบาทน้อย เนื่องจากจุดประสงค์คือ ขายข่าวให้กับสื่อส่วนกลาง แต่สื่อส่วนกลางให้ความสนใจกับข่าวเหล่านี้ค่อนข้างน้อย บางครั้งก็ไม่เอามานำเสนอ ทำให้ข่าวจากสำนักข่าวกลายเป็นแค่การสื่อสารของคนเฉพาะกลุ่ม (คนที่เข้าไปอ่านข่าวในเวปไซต์ของสำนักข่าวประชาธรรม) จึงทำให้ไม่เกิดมิติสาธารณะ ซึ่งเป็นมิติของคนส่วนรวม

อ.นรินทร์ ได้กล่าวถึงการนำเสนอข่าวปัญหาที่ติน จังหวัดลำพูน ของสำนักข่าวประชาธรรมว่า มีการนำเสนอในแง่มุมที่ลึก คือสำนักข่าวได้บอกที่มาที่ไปว่าเพราะเหตุใดชาวบ้านจึงได้เข้ามาถูกรุก

สำหรับปัญหาที่ตินั้น อ.นรินทร์ มองว่า เป็นเรื่องของ การกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม คนที่มีอำนาจ มีอิทธิพลก็คงไม่แก้ปัญหาก็แก้แล้ว โดยหลอกว่าจะแก้ปัญหาก็ให้ชาวบ้าน แต่เอาเข้าจริงก็ทิ้งปัญหา แกล้งทำลืมไปเสีย ในส่วนของชาวบ้านเองก็คงจะไม่ยอมง่ายๆ เช่นกัน แต่ในที่สุดแล้วก็จะอ่อนแรงลงไปเอง

¹⁰ สัมภาษณ์ อ.นรินทร์ นำเจริญ, อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 29 กันยายน 2547.

ในส่วนของผู้ที่อยู่ที่อยู่ในเหตุการณ์ความขัดแย้ง เช่น **สุแก้ว พงษ์**¹¹ (ราษฎร ต.หนองล่อง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน และเป็นรองประธานแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ (นกก.) จ.ลำพูน) ให้ความเห็นเกี่ยวกับสื่อทั้งสองว่า สำนักข่าวประชาธรรมมีส่วนช่วยพี่น้องชาวบ้านเยอะ เข้ามาดูแล มาสัมภาษณ์ ไปดูพื้นที่ที่เกิดปัญหาบ้าง คอยติดตามข่าวอยู่ตลอด มีปัญหาอะไรก็จะส่งนักข่าวมา แต่พวกสื่อท้องถิ่น สื่อส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ รัฐบาลจะเข้ามาคุมหมด มันก็เสนอลำบาก เพราะพอลงข่าวมากๆ มันก็ส่งผลกระทบต่อฝ่ายรัฐเขา อย่างเวลาที่เรามีประชุมหรือชุมนุมอะไร สื่อมันก็เอามาออกนิตเดียว

เช่นเดียวกับ **สุแก้ว ถวิล ยะโสภณ**¹² (กำนัน ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน) ได้แสดงความเห็นไปในทางเดียวกัน โดยกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างไทยนิวส์ไม่ได้มาลงพื้นที่ที่เกิดเหตุเลย ส่วนมากเขาจะไปทำข่าวเรื่องอื่น แต่สำนักข่าวประชาธรรมนี้โดดเด่นกว่าสื่ออื่น มีส่วนช่วยชาวบ้านมาก ช่วยสะท้อนปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้านให้สาธารณชน และรัฐบาลได้รับรู้ จะได้ปฏิบัติให้ถูกจุดถูกเป้าหมาย ไม่ใช่ฟังแต่ที่ปริศนาอบข้างที่ไม่มีความรู้ ไม่ได้รับรู้และเข้าใจปัญหาที่แท้จริง รัฐบาลก็อาจจะผิดพลาดได้ เดียวจะเหมือนกับการปฏิรูปที่ดินที่แล้วๆ มาที่ไม่สำเร็จ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐบาลได้รับข้อมูลที่ผิดๆ จากทางฝ่ายราชการ ฟังแต่เสียงของราชการอย่างเดียว โดยไม่ฟังเสียงของชาวบ้าน หรือชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม มีปัญหา บทเรียนจากครั้งที่ผ่านๆ มา เราก็อารู้ว่า การที่ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม ทำให้การบริหารประเทศผิดพลาด อดีตที่ผ่านมาสอนให้รู้ว่า รัฐบาลน่าจะฟังชาวบ้านมากขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตรงนี้เรากลัวความผิดพลาด กลัวประวัติศาสตร์จะซ้ำรอย

ด้าน **คำ ช่างเลี้ยง**¹³ (ราษฎร ต.หนองล่อง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน) กล่าวว่า สื่อทั้งสองไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ และสำนักข่าวประชาธรรมไม่ได้มาสัมภาษณ์ตนเลยสักครั้ง แต่สำนักข่าวประชาธรรมเอาเรื่องที่ตนถูกตำรวจจับข้อหาบุกรุกพื้นที่ไปลงเป็นข่าว ในส่วนของการลงมาดูพื้นที่ สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ไม่เคยมาลงพื้นที่ดูเหตุการณ์เลย แต่สำนักข่าวประชาธรรมยังมาลงพื้นที่บ้างเป็นครั้งคราว คือมาพร้อมกับพวก ส.ส. และรัฐมนตรีเวลามีการประชุมกับชาวบ้านเท่านั้น และในมุมมองของตนมองว่า สื่อไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับชาว

¹¹ สัมภาษณ์ สุแก้ว พงษ์, รองประธานแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ จ.ลำพูน, 18 ธันวาคม 2546.

¹² สัมภาษณ์ ถวิล ยะโสภณ, กำนัน ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน, 18 ธันวาคม 2546.

¹³ สัมภาษณ์ คำ ช่างเลี้ยง, 8 กันยายน 2547.

บ้านได้ เพราะปัญหายังอยู่เหมือนเดิม ชาวบ้านคนอื่นๆ รวมทั้งคนที่โดนคดีก็ยังคงดำเนินคดีเหมือนเดิม ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

กระบวนการเป็นข่าวของชาวบ้าน

ประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับสื่อ และอำนาจในการสร้างข้อมูลข่าวสารของชาวบ้านผ่านสื่อมวลชน

ถวิล ยะโสภณ¹⁴ (กำนัน ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน) กล่าวถึงชาวบ้านในชุมชนของตนว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อมวลชนพอสมควร เข้าใจว่าสื่อมวลชนสามารถนำเสนอข่าวแล้วทำให้เกิดผลต่างๆ ตามมาได้ เช่นที่สำนักข่าวประชาธรรมนำเสนอข่าวปัญหาที่ดิน แล้วทำให้คนภายนอกและรัฐบาลได้รับรู้เข้าใจปัญหามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในเรื่องการแก้ไขปัญหา เนื่องจากว่าไม่ใช่หน้าที่ของสื่อมวลชน แต่เป็นหน้าที่ของรัฐบาล และรัฐบาลมีการเปลี่ยนตำแหน่งรัฐมนตรีที่รับผิดชอบปัญหาบ่อยๆ ทำให้การแก้ปัญหาไม่ต่อเนื่อง ปัญหาไปหยุดอยู่ที่รัฐมนตรีคนเก่า พอคนใหม่เข้ามา ก็ยังไม่เข้าใจปัญหา ต้องขอเวลาศึกษา การแก้ปัญหาจึงล่าช้า

ถวิล ยังกล่าวอีกว่า ในแง่ของชาวบ้านก็มีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน เนื่องจากชาวบ้านมีฐานะยากจน ต้องทำมาหากิน ทำให้ไม่มีเวลาที่จะติดตามสื่อ และไม่มีเวลาที่จะไปกระตุ้นหรือเรียกร้องสื่อให้มานำเสนอข่าวสารให้ แต่อย่างไรก็ตามเวลานี้ภายในชุมชนของตนได้มีสื่อเป็นของตนเองแล้ว คือได้จัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้น โดยไปขอใช้สถานที่ออกอากาศที่วัดดอยหลังถ้า ต.ศรีเตี้ย อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน มีรัศมีไกล 15 กิโลเมตร ออกอากาศมาได้ 3 เดือน (ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547) สำหรับเรื่องที่ออกอากาศเป็นความรู้ทั่วไป เช่น กฎหมาย เศรษฐกิจชุมชน ธรรมะ รายการของกลุ่มแม่บ้าน และเยาวชน สำหรับผู้จัดรายการก็มีทั้งเด็กนักเรียนในชุมชน ชาวบ้านทั่วไป รวมถึงข้าราชการในท้องถิ่นและแถบใกล้เคียง เช่น เขต ต.หนองล่อง กิ่ง อ.เวียงหนองล่อง เขต ต.หนองปลาทราย อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน

ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับสื่อทั้งสองนั้น ถวิล กล่าวว่า ไม่มีความสัมพันธ์สนิทสนมกับทั้งสองสื่อ รู้จักกันธรรมดาทั่วไป เนื่องจากชาวบ้านค่อนข้างระวังตัวพอสมควร เพราะเคยถูกคนหลอกว่าเป็นนักข่าวมาสัมภาษณ์เอาข้อมูล แต่ความจริงแล้วเป็นสายให้กับฝ่ายตรงข้าม ซึ่งก็คือฝ่ายรัฐและนายทุนนั่นเอง

¹⁴ สัมภาษณ์ ถวิล ยะโสภณ, 8 กันยายน 2547.

ส่วน คำ ชางเล็ง ก็มีความเห็นใกล้เคียงกับ ถวิล เช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่า ชาวบ้านรวมทั้งตนไม่ทราบว่า จะติดต่อสื่ออย่างไร ที่ไหน เพื่อให้มาทำข่าวปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากพวกตนไม่รู้จักนักข่าวคนไหนเลย และไม่มี ความเกี่ยวข้องกับสื่อไหนทั้งสิ้น ดังนั้นแล้ว ตนจึงอยากขอให้สื่อมวลชนมาสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวบ้าน เพื่อรับทราบความจริงแท้ๆ ไม่ใช่เอาแต่ข้อมูลจากพวกนายทุนและข้าราชการบางคนเท่านั้น

คำ ยังกล่าวถึงการแก้ปัญหาที่ดินว่า คนในรัฐบาลอย่างรัฐมนตรี และพวก ส.ส.มาลงพื้นที่ ร่วมประชุมกับชาวบ้านบ่อย และทุกครั้งก็บอกว่าจะช่วยเหลือ แต่ก็ไม่เห็นว่ ปัญหาจะได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด เหมือนเป็นการพูดแบบขอไปทีให้เรื่องผ่านไป ไปเท่านั้น และที่พวกเขามาก็มาตามหน้าที่ มารับเรื่องไป พอเขาหมดหน้าที่ หมดวาระ เรื่องก็หยุดที่เขาไม่คืบหน้า ใดๆทั้งสิ้น

ตารางที่ 4.8 สรุปความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์พูดถึงชาวบ้าน และปัญหาที่ดิน	<ul style="list-style-type: none"> -ที่ดินที่เป็นปัญหาที่จังหวัดลำพูน เป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องชอบธรรม -มีผู้หนุนหลังชาวบ้านให้ 'บุกรุก' ที่ดิน ชาวบ้านตกเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่ม -ปัญหาของชาวบ้านเป็นเรื่องซ้ำซาก และเป็นปัญหาทางกฎหมาย ต้องไปแก้ที่กฎหมาย -ชาวบ้านไม่ค่อยให้ข้อมูลเวลาที่นักข่าวไปสัมภาษณ์ มักบิ้วยไปให้แกนนำให้สัมภาษณ์แทน
ชาวบ้านพูดถึงหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์	<ul style="list-style-type: none"> -สื่อไม่ค่อยนำเสนอเรื่องราวปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะอาจไปส่งผลกระทบต่อกับฝ่ายรัฐ -ไม่เคยมาลงพื้นที่ตรวจสอบสภาพปัญหาที่แท้จริง
นักวิชาการพูดถึงหนังสือ	<ul style="list-style-type: none"> -สื่อท้องถิ่นมักอิงกับอิทธิพลและทุนท้องถิ่น ทำให้การนำเสนอ

<p>พิมพ์ไทยนิวส์</p>	<p>ขาดความน่าเชื่อถือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ข่าวที่นำเสนอออกมามักเป็นในเชิงปรากฏการณ์ หรือภาพเป็นข่าว แต่ไม่มีเบื้องหลังของปัญหา -มีข้อจำกัดในการทำข่าวหลายๆ เรื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร นักข่าว ประสบการณ์ของนักข่าว การพิจารณาตัดสินใจของนักข่าวและบรรณาธิการ อิทธิพลในท้องถิ่น การเข้าถึงแหล่งข่าว ฯลฯ -ยึดหลักการทำเพื่อประชาชนอยู่บ้าง แต่ยังไม่ค่อยมีคุณภาพเท่าที่ควร -นำเสนอข่าวอย่างผิวเผิน ฉาบฉวย และมองในมุมคนชั้นกลาง -ให้พื้นที่กับฝ่ายรัฐมาก แต่ให้พื้นที่กับชาวบ้าน ประชาชนน้อย -ไม่ค่อยมีข่าวของชุมชนรอบนอก เน้นนำเสนอแต่ข่าวเรื่องราวในเมือง
-----------------------------	--

สำนักข่าวประชาธรรม

<p>สำนักข่าวประชาธรรมพูดถึงชาวบ้าน และปัญหาที่ดิน</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ปัญหาที่ดินต้องมองแบบองค์รวม สะท้อนปัญหาการจัดการที่ดิน ความไม่เท่าเทียมในสังคม ชาวบ้านที่ทำการเกษตรกลับไม่มีที่ดิน -เป็นประเด็นปัญหาที่ให้ความสนใจ ติดตามความเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และในการสัมภาษณ์ก็ถามในประเด็นที่ลึกซึ้งไปมากกว่าภาพที่เห็น -การที่ชาวบ้านเข้าไปบุกรุกที่ เป็นการทวงสิทธิหน้าหมู (สิทธิที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ส่วนรวม) ของพวกตน -ชาวบ้านให้ความไว้วางใจเวลาที่ลงพื้นที่ไปทำข่าว
--	--

<p>ชาวบ้านพูดถึงสำนักข่าว ประชาธรรม</p>	<p>-มีส่วนช่วยชาวบ้านแก้ปัญหา ในแง่ของการช่วยสะท้อนปัญหา ที่แท้จริงให้รัฐบาลและสังคมภายนอกได้รับรู้</p> <p>-ติดตามสถานการณ์และส่งข่าวลงพื้นที่บ้างเป็นครั้งคราว</p>
<p>นักวิชาการพูดถึงสำนักข่าว ประชาธรรม</p>	<p>-มีความสนใจในการนำเสนอข่าวที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของ ชาวบ้าน ในมุมมองของชาวบ้าน</p> <p>-ถึงแม้จะใส่ใจในปัญหา แต่มีข้อจำกัดในการเผยแพร่ จึงทำให้ มีผลน้อยในการสร้างแรงกดดันรัฐบาล</p> <p>-เป็นสื่อทางเลือกที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยในสังคม จึงยังไม่เพียงพอ ในการเสนอข่าว</p> <p>-เป็นเรื่องที่ทำทายว่า จะสามารถทำตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ หรือไม่</p> <p>-นำเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวบ้านทั้งแง่ดีและแง่ร้าย</p> <p>-มีบทบาทน้อย เป็นการสื่อสารของคนเฉพาะกลุ่ม ไม่ก่อให้เกิด มติสาธารณะ</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย